



Masallıda dəhşətli  
avtoqəza;  
15 yaşlı  
oğlan  
öldü

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14-15 yanvar 2017-ci il Şənbə № 8 (6622) Qiyməti 60 qəpik

## Gündəm

**Vidadi Zeynalov deputatların telefon xətti çəkilməsi üçün etdiyi xahişlərdən danışdı**



"Rabitə işi" məhkəməsində şöbə rəisinin qorxudan ürəyi getdi

yazısı səh.4-də

**Prezidentin Naxçıvan, müdafiə nazirinin isə cəbhəboyu zonaya ziyarətləri düşməni təlaşlandırır**

yazısı səh.11-də

**Rusiya iqtisadiyyatı çökürmü - inanılmaz rəqəmlər...**

yazısı səh.12-də

**"Varlıların benzini"nin bahalaşması nə vəd edir...**

yazısı səh.4-də

**Kreml Gürcüstanı qazla qarışdırır, yoxsa...**

yazısı səh.12-də

**DİN Mehman Hüseynovdan, bloqer isə polislərdən şikayətçidir**

yazısı səh.3-də

**İslam həmrəyliyinə Azərbaycan nümunəsi yarana bilər**

yazısı səh.5-də

**Türkiyədə növbədənənar prezident seçkiləri keçirilə bilər**

yazısı səh.2-də

**Tramp medianı özünə düşmən etdi...**

yazısı səh.9-də

**"Azərbaycan şimaldan və cənubdan təhlükələri neytrallaşdırır" - ekspert**

yazısı səh.10-də

**Azərbaycanda deputatın etik davranış kodeksi hazırlanır**

yazısı səh.2-də

## Moskvadan İrəvana erməniləri qorxudan mesaj

# "RUSİYA AZƏRBAYCANLA QARŞIDURMADA ERMƏNİSTANA HEÇ VAXT KÖMƏK ETMƏYƏCƏK..."

Rusiyalı tanınmış politoloqa görə, İrəvan bu məsələdə illüziyalara qapılmamalıdır; işğalçı ölkə KTMT və Avrasiya Birliyinə üzvlüyünü heç cür Azərbaycan əleyhinə rıçaqa çevirə bilmir, çünki...



yazısı səh.8-də

## "Human Rights Watch"un Azərbaycanla bağlı hesabatı aranı qatdı

İqtidar deputatı "onlar Azərbaycan kimi önə çıxan dövlətlərə təzyiq edir", deyir; ekspert isə təşkilatın qiymətləndirməsini doğru sayır

yazısı səh.7-də



**Əli Məsimli:**  
"İnhisarçılıq, süni qiymət artımı və sair amillərə qarşı mübarizə tələb olunur"

yazısı səh.6-də



**İqtisadçı professordan prezidentin çıxışı ilə bağlı önəmli açıqlamalar**

yazısı səh.5-də



**Mübariz Əhmədov:**  
"Müxalifətdə köhnə ideyalar, tezislər və köhnə adamlardır"

yazısı səh.7-də





## Vitse-admiral Şahin Sultanov məhkəmədə son söz demək üçün vaxt istədi

Nəsimi rayon Məhkəməsinin inzibati binasında Müdafiə Nazirliyi Hərbi Dəniz Qüvvələrinin (HDQ) sabiq komandanı, vitse-admiral Şahin Sultanovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib.

"Report" un məlumatına görə, Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Həbib Həsənovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsin vəkili Telman Abdiyev müdafiə çıxışı edib.

O, təqsirləndirilən şəxsin barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını istəyib.

Prosesdə təqsirləndirilən şəxs Ş.Sultanov son söz demək üçün məhkəmədən vaxt tələb edib.

Məhkəmənin növbəti prosesi yanvarın 19-na təyin edilib. Xatırladaq ki, ötən prosesdə dövlət ittihamçısı Ş.Sultanovun 13 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib.

Qeyd edək ki, Respublika Hərbi Prokurorluğunun yaydığı məlumatlara görə, HDQ-də aparılan yoxlamalar zamanı qanun pozuntuları aşkarlanıb. Qanunazidd əməlləri törətməkdə təqsirli bilinən bir neçə nəfər, eləcə də HDQ-nin sabiq komandanı, vitse-admiral Ş.Sultanov təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilməklə, Respublika Hərbi Prokurorluğunun təqdimatı əsasında 2015-ci il aprelin 23-də Bakı Hərbi Məhkəməsinin qərarı ilə barəsində 3 ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Ş.Sultanov Cinayət Məcəlləsinin 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) və 179.3.2-ci (mənimləmə - külli miqdarda törədildikdə) maddələri ilə təqsirli bilinir. Bir müddət əvvəl Bakı Hərbi Məhkəməsinə Ş.Sultanov barəsində seçilmiş həbs-qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz olunmasına dair vəsatətə baxılıb. Prosesdə həbs-qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz olunması barədə qərar qəbul edilib və o, azadlığa buraxılıb.



## Nərimanov prospektində hərəkət məhdudlaşdırılır

Bakının Yasamal rayonu ərazisində Füzuli meydanı və Təzəpir məscidi kompleksinin ətrafındakı yol-nəqliyyat infrastrukturunun yaxşılaşdırılması və abadlıq işlərinin aparılması ilə bağlı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamlarına müvafiq olaraq Nəriman Nərimanov küçəsi yenidən qurulur.

"Azəravtoyol" ASC-nin mətbuat xidmətindən Trend-ə verilən məlumata görə, bu işlər çərçivəsində sözügedən küçə ilə avtonəqliyyat vasitələrinin hərəkəti yanvarın 16-dan etibarən məhdudlaşdırılacaq. Hərəkətin məhdudlaşdırılması yenidənqurma işləri bitənədək qüvvədə olacaq.

Qeyd edək ki, aparılan yenidənqurma işləri çərçivəsində Nərimanov prospektinin 2165 metr uzunluğunda olan hissəsində də tam müasir yol infrastrukturunu yaradılacaq.

Prospektin hərəkət hissəsinin hazırkı eni 7 metr təşkil edir. Layihəyə əsasən 2-5 hərəkət zolaqlı olmaqla yolun hərəkət hissəsinin eni 7-17.5 metrə çatdırılacaq. Hər iki istiqamət üzrə 2-3 metr enində səkilər də nəzərə alınmaqla yolun ümumi eni 11-23.5 metr təşkil edəcək.

### "Qaya Mətbuat Yayımı" MMC!

- İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:  
- Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla əvinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;

- Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;  
- Tirajınızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;

Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan

"Yeni Müsavat" - 0.60 AZN

və bundan əlavə 2500 adda yerli

və xarici nəşrlər.

- Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.

Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:

Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22

- Respublikanın digər böyük şəhərlərinə də abunə qəbul olunur.

# Ermənistan-Azərbaycan Sülh Platformasının iştirakçıları bəyanat yaydılar

Ermənistan və Azərbaycan arasında Sülh naminə Platforma iştirakçıları bəyanat yayıblar. APA-nın məlumatına görə, bəyanatda deyilir:

"Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə nizamlanmasına yardım məqsədilə 2016-cı ilin dekabrın 6-da Ermənistan və Azərbaycan arasında Sülh naminə Platforma yaradılıb. Platforma münaqişənin sülh nizamlanmasına töhfə vermək istəyən Azərbaycan və Ermənistan vətəndaşlarının təşəbbüsüdür..."

Platformanın beynəlxalq aləmdə rezonans doğurdu qeyd edilir və daha sonra bildirilir: "Lakin bu sülhməramlı təşəbbüsü dəstəklədiklərini bəyan edən erməni ictimai xadimləri və sülh qarçıları Ermənistan hökuməti və hüquq-mühafizə orqanlarının ciddi təzyiqinə məruz qalıblar. Azərbaycan mətbuatında sülh təşəbbüsünə dəstəklə bağlı açıq bəyanatından dərhal sonra Dağlıq Qarabağda gənc şairə Lusine Nersisyan müvəqqəti saxlanılıb. Bundan əlavə İrəvanda digər vətəndaş fəali - Azərbaycan hakimiyyətinin siyasi si-ğınacaq almaq məqsədi ilə müraciət edən Armen Virabyanın qohumları görünməmiş təqiblərə məruz qalıblar. Təqib və təzyiqlər həmçinin İrəvandan olan fəal Tamella Arzumanyan və ABŞ-dan olan yazıçı Anna Paytyan, habelə onların qohumları məruz qalıblar.

Yuxarıda qeyd olunanlara əsaslanaraq, Ermənistan və Azərbaycan arasında Sülh na-



minə Platforma adından beynəlxalq ictimaiyyəti aşağıdakıların həyata keçirilməsi üçün səyləri artırmağa çağırır:

Ermənistan və Azərbaycan arasında Sülh naminə Platformaya dəstəyi ifadə edən erməni fəallara qarşı repressiya və təzyiqlərin qarşısının alınması;

Dağlıq Qarabağda yaşayan gənc yazıçı Lusine Nersisyanaya qarşı təqiblərin dayandırılması;

Almaniyada yaşayan vətəndaş fəali Armen Virabyanın ailə üzvlərinə və yaxınlarına təzyiqlərin dayandırılması;

Gənc fəal Tamella Arzumanyan və onun ailə üzvlərinin sıxışdırılmasının dayandırılması;

ABŞ-da yaşayan yazıçı Anna Paytyanın ünvanına səslənən təhdidlərin dayandırılması;

İki ölkənin sırası vətəndaşlarının, ictimai fəalları, QHT-lərin Platformaya qoşulmasının təşviq edilməsi".

Müraciəti Ermənistan tərəfindən hüquq müdafiəçisi,

yazıçı Vaqə Avetyan, "Ermənistanın Milli Azadlıq Hərəkatı" ictimai birliyinin lideri Vaan Martirosyan, jurnalist, "Meridian" ictimai birliyinin sədr müavini Süzan Caqinyan, Ermənistan Yazıçılar İttifaqının üzvü Vaqə Karapetyan, vətəndaş fəalları Anait Sinanyan, Armen Karapetyan və Tamella Arzumanyan, Azərbaycan tərəfindən isə Dağlıq Qarabağın Azərbaycan İcmaasının İdarə Heyətinin üzvü Rövşən Rzayev, Bakı Dövlət Universitetinin professoru Kamil Səlimov, jurnalist, "İctimaiyyətlə əlaqələrin inkişafına dəstək" ictimai birliyinin sədri Şəlalə Həsənova, "Dilərə Əliyəyə adına Azərbaycan qadınlarının hüquqlarının müdafiəsi Cəmiyyəti"nin sədri Novella Cəfərova, vətəndaş fəali Pərvanə Məmmədova, Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqının sədr müavini Rəşad Ağayev və Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondunun sədri Umud Mirzəyev imzalayıblar.

## Bakıda 14 yaşlı uşağı oğurlayan şəxsə 12 il cəza: 20 min pul istəyibmiş

Bakıda uşağı oğurlayıb, ailəsindən pul tələb edən şəxsə hökm oxunub.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə 14 yaşlı uşağı oğurlamaqda təqsirləndirilən Sənan Qasımzadənin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb.

Hakim Tamella Nəsrullayevanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə S.Qasımzadə 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Hadisə 2016-cı il mayın 30-da Binəqədi rayonunda baş verib.

14 yaşlı Cəfər Qasimovu oğurlayaraq onun anası Afət Qasimovadan 20 min manat pul tələb edən 1993-cü il təvəllüdü S.Qasımzadə polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Öz avtomobilində saxlanılan S.Qasımzadənin yanında 14 yaşlı Cəfər də olub. Daha sonra uşaq xilas edilərək, ailəsinə təhvil verilib.

İ.MURADOV



## Keçmiş məhkum Gəncədə avtomat satarkən tutuldu

Sabiq məhkum odlu silah satarkən yaxalanıb. Daxili İşlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi və Zəngilan RPŞ əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Kəlbəcər rayon sakini, əvvəllər məhkum olunmuş Zeynalabdin Əzimov Gəncə şəhəri ərazisində "AK" markalı silahı və 17 ədəd patronu 2000 manata satarkən tutulub.

## Azərbaycanda deputatın etik davranış kodeksi hazırlanır

Azərbaycanda deputatların etik davranış qaydaları hazırlanır. APA-nın məlumatına görə, deputatın etik davranış kodeksinin Milli Məclisin yaz sessiyasında müzakirəyə çıxarılması gözlənilir.

Sənəddə dövlət qulluqçularında olduğu kimi, deputatın da davranışında, fəaliyyətində, bəyanat və çıxışlarında etik normalar tənzimlənəcək və buna hüquqi müstəvidə yanaşılacaq.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda indiyə qədər parlament üzvləri ilə bağlı belə sənəd mövcud olmayıb.

## Türkiyədə növbədənəkar prezident seçkiləri keçirilə bilər

"Ölkə parlamentini fəaliyyətsiz hala gətirsələr, növbədənəkar seçki haqqında düşünmək olar".

"Report" "Habertürk"ə istinadən xəbər verir ki, bunu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Konstitusiyaya dəyişikliklə bağlı ölkə parlamentində keçirilən müzakirələr zamanı baş verən dava-dalaşa işarə edərək vurğulayıb.

"Səmimi, doğru-dürüst bir şəkildə müzakirə edin, hay-küyə, gurultuya ehtiyac yoxdur. Düşüncələrinizi parlamentdə söyləyin. Qərarlar 330 səsle onsu da qəbul olunur. Bu işin ikinci turu da var. Orada qəbul edilsə, bundan sonra əsil sahibinə çatacaq. Millətimizin verəcəyi qərara hamımız bəli deyəcəyik. Hadisə budur", - o bildirib.

## Məhkəmə Maşallah Əhmədova zərəri ödəmək üçün vaxt verdi



Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə dələduzluqda təqsirləndirilən keçmiş futbolçu Maşallah Əhmədovun cinayət işi üzrə bu günə təyin olunan məhkəmə prosesi növbəti dəfə təxirə düşüb.

APA-nın məlumatına görə, hakim Mirzə Xankişiyevin sədrliyi ilə keçirilməli olan proses baş tutmayıb. Maşallah Əhmədova vurduğu ziyanı ödəmək üçün vaxt verilib.

Buna görə məhkəmə prosesi yanvarın 17-dək təxirə salınıb.

M.Əhmədovun prosesdə iştirak etməməyi zərərcəkmış şəxslərin etirazına səbəb olub.

Qeyd edək ki, bu gün M.Əhmədova hökm oxunmalı idi. Prokuror ona 9 illik həbs cəzası istəmişdi.

Xatırladaq ki, Maşallah Əhmədov 2015-ci ilin dekabrında saxlanılıb. Bizneslə məşğul olan "Neftçi"nin keçmiş futbolçusu Bakıda bir neçə nəfərə 150 min manatdan artıq dəyərde xaricdən daş plitə gətirəcəyini vəd edib. Lakin o, sözüünə əməl etməyib və həmin şəxslərin pulunu da qaytarmayıb. M.Əhmədov barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilsə də, sonradan bu qərar ev dustaqlığı ilə əvəzlənib.



**D**axili İşlər Nazirliyi (DİN) Mehman Hüseynovun polisi ağır cinayətdə ittiham etməklə böhtan atması əməlinə hüquqi qiymət verilməsi üçün Baş Prokurorluq qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən mediaya verilən məlumata görə, bu il yanvarın 9-da saat 19.45 radələrində paytaxtın Nəsimi rayonunun Mərdanov Qardaşları və Həzi Aslanov küçələrinin kəsişməsində iki nəfərin ictimai qaydanı pozaraq ətrafdakı şəxslərə açıqca hörmətsizlik ifadə edən hərəkətlərə yol verməsi barədə ərazidə xidmət aparan post-patrol xidmətinin əməkdaşlarına məlumat verilib. Hadisə yerinə gələn polis əməkdaşları həmin şəxsləri nizam-intizama dəvət etsələr də, onlar polisin qanuni tələbinə qəsdən tabe olmayaraq, qanunsuz hərəkətlərini davam etdiriblər.

Rayon polis idarəsinə gətirilən bu şəxslərin Bakı şəhər sakinləri Mehman Hüseynov və Əkrəm Təhməzov olmaları müəyyən edilib və barələrində İnzibati Xətalər Məcəlləsinə əsasən tutma tətbiq olunub.

Yanvarın 10-da Ə.Təhməzov və M.Hüseynov haqqında İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 535.1-ci - polis işçisinin qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama maddəsi ilə protokol tərtib edilib və onlar toplanmış materiallarla birlikdə məhkəməyə göndəriliblər. Məhkəmənin qərarı ilə Ə.Təhməzov 10 gün müddətinə inzibati qaydada həbs olunub, M.Hüseynov isə 200 manat məbləğində cərimə edilərək sərbəst buraxılıb.

Mehman Hüseynov "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, ona qarşı vəsatət qaldırılıb.

rılması səbəbsiz deyil. Müsahibimiz bunu qarşı tərəfin qabaqçılıq tədbiri adlandırdı: "Çünki Nəsimi rayon Məhkəməsində mən və vəkillərim vəsatət qal-

rını qəbul etdi. O da bundan ibarət idi ki, mənə qarşı işgəncələrlə bağlı hakim özünü Bakı şəhər Prokurorluğuna müraciət edib. Bu, Azərbaycan məhkəmələrində ilk belə hal idi ki, hakim və-

tün bədənəm müayinə olundu. O hadisə ilə bağlı araşdırmaya başlanıb. Mən tələb etmişdim ki, mənə qarşı qanunsuzluq edən polislər cəzalandırılsın və mənə dəyən ziyanı görə kom-

## Daxili İşlər Nazirliyi Mehman Hüseynovdan, bloqqlar isə polislərdən şikayətdir



**Mehman Hüseynov:**  
"Məhkəmədə lütlənib, hakimə göstərdim ki..."

dırdıq ki, mənə qarşı zorakılıq faktları olub. Hətta vəziyyət o dərəcəyə çatdı ki, mən lütlənib, məhkəmədə cinsiyyət orqanımı hakimə göstərdim ki, görün mənə bölmədə nələr ediblər. Hətta hakim də şoka düşmüşdü ki, bu nə edir. Vəkillərim məhkəmədə bir neçə vəsatət qaldırmışdı. Amma hakim onlardan cəmi bi-



**Ehsan Zahidov:**  
"Bizim də, onun da müraciətləri araşdırılacaq və lazımi hüquqi qiymət veriləcək"

təndaşa qarşı hansısa qanunsuzluqla bağlı şikayətin araşdırılması üçün özünü təşəbbüs göstərmiş, müraciət edir. Hakim işi göndərmiş. Dünən mənə Bakı şəhər Prokurorluğundan zəng ediblər. İş araşdırmaq istəyirlər, tibbi ekspertizadan keçirirlər məni. Qan olmuş köynəyimi ekspertizaya göndərdilər. Bü-

pensasiya tələb etmişdim. Hakim işi araşdırmağa başlayıb. Ayağımın ortasından qanım qədər o damar pis vəziyyətdədir. Vəsiqəm yoxdur deyərək həkimə gedib müalicə də oluna bilmirəm".

Müsahibimiz bildirdi ki, onun yalan danışması ilə bağlı DİN rəsmiləri tərəfindən yayılan açıqlamalar da həqiqəti əks etdirmir.

**DİN mətbuat xidmətinin əməkdaşı Ehsan Zahidov** isə "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, bu hadisə ilə bağlı dəfələrlə təmsil etdiyi qurum səviyyəsində açıqlamalar verilib və buna görə də bu haqda çox danışmağa ehtiyac görmür. Müsahibimiz M.Hüseynovun polis zorakılığına məruz qalması ilə bağlı iddia ilə məhkəməyə müraciət etməsinə də münasibət bildirdi: "O da onun hüququdur. Bu, hər bir Azərbaycan vətəndaşının müstəsna hüququdur. Bütün hallarda bizim də, onun da müraciətləri araşdırılacaq və lazımi hüquqi qiymət veriləcək".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

## Müğənni ilə şoumenin pul davasına Mirşahinin adı qarışdı

Samir Piriye Kamran Həsənlidən nazirə şikayət etdi - 115 minlik qalmaqal böyüyür

**M**üğənni Samir Piriye şoumen Kamran Həsənlidən şikayət edib. S.Piriye daxili işlər naziri Ramil Usubova müraciət edərək haqsızlıqla üzləşdiyini bildirdi.

Müğənninin şikayətinin bir nüsxəsini onun hüquqşünası Ruslan Əhmədovlu musavat.com saytına göndərmiş. Həmin müraciətdə ANS Şirkətlər Qrupunun vitse-prezidenti Mirşahin Ağayev haqda da iddialar var.

**Samir Piriye daxili işlər nazirinə ünvanlandığı müraciətdə bildirib ki, şoumen Kamran Həsənlidən və bacısı Güler Həsənlidən onun etibarından sui-istifadə edərək 115 min ABŞ dolları məbləğində pulunu Türkiyədə iş qurmaq adı ilə alıblar:** "Onlar ölkədən bir manat vəsait çıxartmayıblar. Buna görə də mənə illərdir heç bir hesab nömrəsi və ya səhm təqdim edə bilmirlər. Bununla yanaşı, hətta özünü belə səhmlərini təsdiq edən heç bir sənəd təqdim olunmur. Mə-



nim şikayətimdən sonra Nərimanov Rayon Prokurorluğunda dələduzluq maddəsi ilə cinayət işi başlanıldı. İş Nərimanov Rayon RPI istintaq şöbəsinde olan da istintaqa çoxsaylı təzyiqlərdən sonra sizə müraciət etdim. Bundan sonra iş Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə verildi".

**Müğənni bildirir ki, bu gün də istintaqa çox böyük təsir var:** "Mən buna heç inanmaq istəmirəm. Lakin hansı məclisə

qonaq dəvət edilərəm, orada mənə deyirlər ki, sən Kamran Həsənlidən heç nə də bilməzsən. Çünki Kamranın ən yaxın dostu, fəaliyyəti dayandırılmış ANS Şirkətlər Qrupunun vitse-prezidenti Mirşahin Ağayev ilk gündən Bakı Şəhər Prokurorluğunda Kamran Həsənlidən tapşırıb. Kamranın havadarları oradan bu işi nəzarətdə saxlayıblar. Mən inanmıram ki, Mirşahin belə bir addım atıb, dələduzu müdafiə edər. Ona görə

də onu ittiham etmirəm! Lakin bir nüansı nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm. Kamran Həsənlidən yənidən ANS-də işə qayıdana qədər menden aldığı pulu hissə-hissə qaytarırdı. 15 min dolları pul şəklində, 20 min dolların əvəzində isə avtomobilini mənə vermişdi. ANS-ə işə düzələndən sonra bildirdi ki, get, nə bilirsən elə, əlin kimə çatırsa, şikayət et. Kamran Həsənlidən iki səs yazısını protokol qaydasında istintaqa təqdim eləmişəm və sözügedən yazılarda o, borclu olduğunu etiraf edir və yalvararaq bildirir ki, evini satıb, pulunu qaytaracaq. Mənim vəkilim Ceyhun Yusifova daxil olan məlumatlara görə, Bakı Şəhər Prokurorluğunun idarə rəisi Mircavan müəllim Kamranın həmyerlisi və yaxın dostu olduğu üçün istintaqın gedişinə mane olur! İş aparın müstəntiq Türkiyəyə mövcud olmayan səhmlərlə bağlı sorğu göndərib və cavabını gözləyir!".

**Müğənni müraciətində daha sonra bildirir:** "Cənab nazir! Təşəvvür edin ki, müstəntiq ortada bu qədər fakt və sübut ola-ola mövcud olmayan səhmlərlə bağlı sorğunu gözləyir və işin icraatını dayandırır. Cənab nazir, xahiş edirəm məni qəbul edəsiniz və bu dələduzluq işinin ört-basdır olunmasının qarşısını alınız".

□ **Könül, P.S. Musavat.com olaraq bildiririk ki, yazıda adları çəkilən qurumların və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.**

## Hökumət Lapsini bağışlayacaqmı...

**Deputat:** "Azərbaycan tərəfi digərlərinə görk olsun deyərək, qarşı tərəfin müqavimətindən asılı olmayaraq bu məsələdə sona qədər getməlidir"



**R**usiya, İsrail və Ukrayna vətəndaşı olan bloqqlar Aleksandr Lapsinin Azərbaycandan üzr istəyəcəyi bildirilir. Belə ki, APA-nın xarici mətbuata istinadından yaydığı məlumatda qeyd olunur ki, İsrailin Belarusdakı konsulu Yuliya Raçinskaya müvəqqəti saxlanma təcridxanasında saxlanılan bloqqlar Aleksandr Lapsinə baş çəkib. Məlumatla görə, İsrail Parlamentinin (Knesset) deputatı Kseniya Svetlova başçəkəmənin onun və xarici işlər nazirinin müavini Tsipi Xotovelinin təşəbbüsü ilə baş tutduğunu bildirib. K.Svetlova əlavə edib ki, məhkəmə bloqqlarla bağlı həlölük qərar çıxarmayıb.

O, problemin həll olunması üçün Belarus və Azərbaycan tərəfi ilə danışıqlar apardığını da qeyd edib.

Deputatın sözlərinə görə, bloqqlar azadlığa buraxılmasına zəmanət verildiyi və ekstradisiya tələbi geri götürüləcəyi halda, Azərbaycan tərəfindən üzr istəmək variantını nəzərdən keçirə biləcəyini bəyan edib.

**Deputat Zahid Oruc** "Yeni Müsavat" a bildirib ki, bu məsələ böyük bir problemə çevrilib: "Ölkənin suveren hüquqlarını nəzərə almadan, hər hansı bir formada sorğu etməyib, icazə almadan, bu cür səfərlər müstəmədi olaraq həyata keçirilir. Kimsə bəlkə də informasiyanın sərhədsizliyi fonunda, şəxsi bir arzusu ilə əyləncə xarakterində hansısa məkanlara bilmədən gedirsə, bu, müəyyən qədər anlaşılındır. Ancaq erməni tərəfinin uzun on illər ərzində həyata keçirdiyi siyasətə baxanda, bu məsələdən Azərbaycan rəsmi orqanlarının narahatlıq keçirməsi və kəskin reaksiyası başa düşüləndir. İş ondadır ki, erməni tərəfi uzun illər ərzində müxtəlif şəxslərə, Qarabağı beynəlxalq hüququn müstəqil subyekti kimi təqdim etmək üçün belə vasitələrə əl atırdı. Hətta özüm şəxsən qarşılaşmışam ki, müxtəlif ölkələrdə Ermənistan aviashirkətinin ofisi qarşısına Qarabağı da bağlı simvol qoyub, bunu az qala diplomatik, siyasi bir təmsilçiliyə çeviriblər. Məqsəd özünə bir ayaq yeri düzəltmək, dayaq tapmaq, bu vasitə ilə o ölkələrin siyasi, hüquqi orqanlarına çıxmaqdır. Moskvada Kremlə yaxın ərazilərdə, Konqresin ətrafında da oxşar mənzərəni yaradıblar. Əslində bu, mühüm bir siyasət və təqdimat yoludur. Ona görə də Azərbaycan tərəfinin bu məsələyə reaksiyasını qəbul etmək lazımdır. Bu bizim müstəsna konstitusion hüququmuzdur. Qarabağı sözün bütün mənalarda Azərbaycanın başı üzərindən keçib getməyin özü artıq bir məsuliyyət yaradır. Bu baxımdan da qarşı tərəfdən üzr istəmək və ya başqa xarakterli addım atmaq mümkündür. Bu əlbəttə ki, tələb olunan məsələdir. Rəsmi orqanlarımızın buna münasibətinin nə olacağını isə söyləmək çətindir".

**Deputat bildirir ki, Ermənistanın müxtəlif əsas media quruluşlarında bu məsələ ilə bağlı təhlillər verilir:** "Bizə qarşı müxtəlif hücum davalarını müşahidə etməkdəyik. Onlar məsələni o səviyyədə davam etdirirlər ki, sanki Lapsin bir qəhrəmandır və bu məsələni də beynəlxalq skandal səviyyəsinə qaldırıblar. Ona görə də Azərbaycan tərəfi həm də digərlərinə görk olsun deyərək, qarşı tərəfin müqavimətindən asılı olmayaraq bu məsələdə sona qədər getməlidir və hüquqi yekun olmalıdır. Məsələdən istifadə edib, İsrail ilə Azərbaycan arasında gərginlik yaratmaq xəttini seçən qüvvələrdə var. Xüsusilə də, Ermənistan tərəfinin bu məsələyə münasibətinin belli bir səviyyəsi fonunda qeyd etdiyimiz məqamı çox qabardırırlar. Ancaq düşünürəm ki, onlar buna nail olacaqlar. Hesab edirəm ki, Azərbaycan tərəfi bu məsələdə çox anlayışlı və hüquqa dayanıqlı mövqə tutacaq".

**Xatırladaq ki, Aleksandr Lapsin Azərbaycan sərhədlərini pozduğu və işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarına icazəsiz səfər etdiyi üçün Azərbaycan hökumətinin müraciəti əsasında Minskə saxlanılıb. Hazırda onun Azərbaycana ekstradisiyası məsələsi həll olunur. A.Lapsinin hərəkətlərində dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar və dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə əməllərinin tərkib əlamətləri olduğundan Baş Prokurorluğun Ağır cinayətlərə dair işlər üzrə istintaq idarəsində fakta görə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 281.2 (dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar) və 318.2-ci (Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.**

□ **Əli RAIS**



## “Rabitə işi” məhkəməsində şöbə rəisinin qorxudan ürəyi getdi

Vidadi Zeynalov deputatların telefon çəkilməsi üçün etdiyi xahişlərdən danışdı

Yanvarın 13-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin (RYTN) 11 keçmiş əməkdaşının cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, hakim Əfqan Hacıyevin sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə prosesi şahidlərin ifadə verməsi ilə davam etdirilib.



Məhkəmədə ilk olaraq şahid qismində Fərzəli Fərzəliyev ifadə verib. O, Sabirabad telekommunikasiya qovşağında şöbə rəisi vəzifəsində çalışdığını deyərək istintaqa ifadəsini təsdiqləyini bildirib.

Şahid məhkəmə də deyib ki, qovşağa lazım olan materialların alınması zamanı sənədlərə qol çəkib, amma onların alınmasında iştirak etməyib.

Sabiq aparat rəhbəri Vidadi Zeynalovun vəkili Ceyhun Yusifov və Bəylər Məmişov şahidin ifadəsində ziddiyyət olduğunu bildirdilər. Bu səbəbdən onun istintaqa verdiyi ifadəsi elan olunub.

Bu zaman şahid özündən gedib. Məhkəmədə qısa fasilə elan edib. Daha sonra şahid zaldan çıxarılib.

“Aztelekom” MMC-nin sabiq sədri Məhəmməd Məmmədov deyib ki, şahidin üreyinin getməsinə səbəb həyəcandır: “Bu adamlar fəhlədir. Heç vaxt polis, prokurorluq görməyiblər. Sual verisiz həyəcanlanır, özündən gedirlər. İstintaqda da nə deyiblər təsdiqləyiblər”.

Daha sonra şahid qismində Şirvan telekommunikasiya qovşağının baş mühəssisi Əkbər Əsgərov ifadə verərək deyib ki, “Aztelekom”dan ayrılan pulların 90 faizi geri qaytarılıb: “Pullar gəlirdi, ümümlə bizim qovşağa 5 il ərzində 12 milyon 350 min manat pul köçürülüb. Həmin pulun 10 faizi bizə qalırdı. Qalan hissəsini götürüb, qalanları şəxsən Oqtay Rüstəmovla götürüb əlbəhlə vermişəm”.

Təqsirləndirilənlərdən “Aztelekom”un baş mühəssisi olmuş Oqtay Rüstəmov isə şahidin yalan danışdığını söyləyib. “Biz səni səmimi insan kimi tanıyıyıq. Biraz səmimi ol” deyərək o, bildirib.

Vidadi Zeynalov şahidin ifadəsinə münasibət bildirib. O, deyib ki, bu işin onlara adiyatı yoxdur: “Amma çox maraqlıdır ki, şahid deyir ki, 90 faiz pullar geri qaytarılıb. Qovşağ bir neçə dəfə təmir edilib. Ora iclaslara gəlmişik. Pullar geri qaytarılıbsa, bina dəfələrlə nə ilə təmir edilib?”.

“Aztelekom”un maliyyə şöbəsinin rəisi Fauq Cəfərov ifadə verib. Prokurorun suallını cavablandıraraq Faiq Cəfərov deyib ki, təqsirləndirilən şəxslərdən Namazalı Məmmədovun gördüyü işlərdə çox zaman problemlər olub: “Namazalı müəllim Gəncədə çalışın zaman problemlər yarandı. Biz hesabatlar hazırladıq və gördük ki, alınan materiallar bazar qiymətindən baha olub. Bununla bağlı hesabat hazırlandı və rəhbərliyə məruzə edildi. Ümumiyyətlə görülən işlərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı sədr Məhəmməd Məmmədova məruzə etmişəm”.

Onun istintaqa ifadəsi isə belə olub: “Nöqsanlara görə Namazalı Məmmədovla bağlanan müqavilə dayandırıldı. Yalnız nazirlikdən tapşırıqlıq verildi. Ona himayədarlıq edilərək müqavilə yenidən imzalandı. Buna görə “Aztelekom”a külli miqdarda ziyan deyib”.

Şahid məhkəmədə istintaqa ifadəsinin düzgün başa düşülmədiyini söyləyib.

Faiq Cəfərov suallara cavabında bildirib ki, 200 minlik işi 4 yerə bölərək 50 minlik tenderlər həyata keçirilib. O, bunun səbəbini izah edə bilməyib.

Vidadi Zeynalov şahidin bu dediklərinə münasibət bildirib.

Sabiq aparat rəhbəri deyib ki, rayonlarda deputatlarla görüş keçirilir, sakinlər kəndlərinə, qəsəbələrində telefon xətlərinin çəkilməsini istəyirdilər: “Millet vəkili tərəfindən də bizə müraciət edilirdi. Məhz bizim də rayonlarda sakinlərlə görüşlərimiz zamanı bu tələblər olurdu. Biz də söz verirdik ki, 1 ay ərzində həll edəcəyik. Ayrılan pulun 4 yerə bölməyimiz və ayrı-ayrı tender etməyimiz işin operativliyinə xidmət edirdi”.

Məhkəmə prosesi yanvarın 18-də davam edəcək.

**Qeyd edək ki, ittihama görə, Vidadi Zeynalov da daxil olmaqla, məhkəmə qarşısına çıxarılan 11 nəfər ümumilikdə 153 milyon 143 min manatlıq mənimləmə və israf etmədə təqsirli bilinirlər. Cinayət işinin materiallarında yazılıb ki, nazirliyin tabeliyində olan strukturların təmir-tikintisinə, avadanlıqların alınmasına sərf olunmuş məbləğlər şişirdilib, tenderlər formal keçirilib, layihələrin icrası rəhbərliyə yaxın şirkətlərə həvalə olunub.**

□ İlkin MURADOV

# “Varlıların benzini”n bahalaşması nə vəd edir... Əksəriyyətin istifadə etdiyi “Aİ 92”-nin də qiyməti arta bilərmə?

Azərbaycana xaricdən idxal olunan “Aİ-95” Premium markalı benzinin qiymətində artım baş verib. “Aİ-95 Premium” markalı benzinin yeni qiyməti 1,05 AZN olub. Bu markalı benzinin bundan əvvəlki qiyməti 0,95 AZN idi.

Qeyd edək ki, qiymət artımı Azərbaycanda istehsal olunan və çoxluğun istifadə etdiyi “Aİ-92” markalı benzinə şamil edilməyib. “Aİ-92” markalı benzinin qiyməti Tarif Şurası tərəfindən tənzimlənir. Premium (“Aİ-95”) markalı benzin isə ölkəyə xaricdən gətirilir və qiyməti sərbəst təyin edilir.

Ekspertlər “Aİ” 92 markalı benzinin də bahalaşmasını qaçılmaz olduğunu vurğulayırlar.

**İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri** hesab edir ki, Aİ 95 markalı benzinin qiymətinin artması yerli istehsal olan “Aİ 92” markalı benzinin bahalaşmasına şərait yaradacaq: “Benzinin qiymətinin qalxacağı haqqında şayiələr gəzir, lakin Tarif Şurasının məsələyə münasibət bildirərək qeyd edib ki, gündəmdə belə bir məsələ yoxdur. Premium markalı (Aİ 95) benzinin qiymətini Tarif Şurası müəyyən etmir. Guya, bu da “üzən” rejimdə olmalı, qiymət rəqabətli mühitdə müəyyən olunmalı idi. Lakin “Premium”u tək bir şirkət gətirir və satır. İndi dollar bahalaşır və bahalaşmaqda davam edəcək. Aİ 95 xaricdən valyuta ilə alınır, ona görə də, bu növ benzinin qiyməti qalxması təəccüblü olmayacaq. Sadəcə, bu addım olsa, bu qiyməti dövlət tərəfindən tənzimlənən “Aİ 92” üçün də qiymət artımına zəmin yaradacaq. Benzinin qiymətinin qalxmasını, kommunal xidmətlərin bahalaşmasını və dolların bahalaşmasını nəzərə alsaq, ərzaqdan tutmuş, dərmana qədər hər şeyin qiymətinin daha da artması qaçılmaz olacaq”.

“Yeni Müsavat”a açıqlamasında bu məsələni şərh edən İlham Şaban isə qeyd etdi ki, benzinin bahalaşmasında tək cə manatın dəyərindən düşməsinin deyil, xarici faktorların da rolu var: “Sonuncu dəfə “Aİ 95” və “Aİ 98” markalı benzinin qiyməti sonuncu dəfə 2015-ci ilin oktyabr ayında dəyişib və o gündən sonra dəyişməyib. Mən dəfələrlə qeyd etmişəm ki, bu düzgün deyil. Dünyada bir neçə dəfə xam neftin və xarici bazarda satılan benzinin qiymətində dəyişmələr oldu.

2016-cı ilin yanvar ayında neft



və neft məhsullarının qiyməti aşağı düşdü. O zaman bizdə qiymət dəyişmədi. Digər tərəfdən yay aylarında neftin qiyməti 57 dollaracan artdı. Onda da benzinin qiyməti dəyişməli idi, yenə dəyişmədi. O zaman benzinin qiyməti faktiki olaraq subsidiyalaşdırılırdı. Artıq cari ilin oktyabrında və dekabrında neftin qiyməti qalxdı. Əgər biz bunu Gürcüstan bazarı ilə müqayisə etsək orada benzinin qiyməti bizdən 50 faizdən çox baha idi, bizim pulla təxminən 1.60 manat idi. Bizdə sadəcə idxal olunan yüksək oktanlı benzinin həcmi getdikcə azalırdı. İki devalvasiyadan sonra insanların bu markalı benzinə marağı azalmışdı. Ancaq 2016-cı ildə 2014-cü ilə müqayisədə faktiki olaraq idxal həcmi 3 dəfədən çox azalmışdı. Mənim ümidim ona idi ki, Azərbaycanda qiymət sərbəstləşdirildəndən sonra xaricdən idxal olunan benzinin qiymətində də fərqlər olacaq. Çünki qiymət sərbəst buraxıldıqdan sonra belə olmalıdır. İndi hər yerdə vahid qiymət tətbiq edildilər - 1 manat 5 qəpik. Bu benzin ölkədə Qərbi bazarda daxil olur. Bu mənada Gəncədə və Qazaxda daha ucuz olmalıdır, mərkəzə yaxınlaşdıqca bahalaşmalıdır. Çünki orada 450 kilometr yol gəlir və daşınma xərcləri artır. Ancaq Bakıda qiymətlər fərqli olacaqdı, çünki burada tələbat çoxdur, alıcılıq qabiliyyəti yüksəkdir. Hazırkı qiymət siyasəti anormaldır. Biz hələ o mərhələyə çatmamışıq ki, hansısa bir seqmentdə bazar elementini görək”.

Azərbaycanın daxildə yüksək oktanlı benzin isteh-

sal etməsi məsələsinə gəlincə, İlham Şaban bildirdi ki, ölkədə belə bir imkan yoxdur: “Azərbaycanda heç vaxt yüksək oktanlı benzin istehsal edilməyib. Çünki bu növ benzinin istehsalı o qədər də asan məsələ deyil. Azərbaycanda heç reqlular markalı benzin də istehsal edilmir. Dünyada oktan dərəcəsi 93 olan benzinə reqlular markalı benzin deyilir. Azərbaycanda istehsal edilən benzin 92 markalıdır. Bizdə 93 belə yoxdur. Biz texniki parametrlərdə görə “Aİ 92” markalı benzin istehsal edə bilirik. İkincisi bizdə indiyədək yüksək oktanlı 95 dərəcəli benzin istehsal edilməyib. Sadəcə kimyəvi müdaxilə yolu ilə benzinin oktan dərəcəsi artırılıb. Ona görə də sürücülər ondan ancaq şəhərlərarası məsafəyə gedəndən ondan vururdular, qısa müddətdə istifadə edirdilər. Çünki o qaldıqca tərkibi uçurdu. O adi benzin idi, sadəcə tərkibini zənginləşdirmişdilər. Hazırda Dövlət Neft Şirkəti açıqlama verib ki, bu zavodun modernizasiya işlərinə 1,5 milyard yatırılacaq və 2020-ci ilin ikinci rübündə Avro 5 standartına uyğun benzin istehsal edilə bilsin. Həm istehsalın həcmi artırılacaq, həm emal zavodu indiki 5, 5 milyon emal gücündən 7,5 milyon emal gücünə qalxacaq. Onda bu yanacaqın keyfiyyəti də artacaq. Ancaq bir məsələ də var ki, uzun zaman çəkəcək. Səbəb isə odur ki, zavod işləyəcək işləyəcək modernizasiya olunacaq. Təxminən 4-5 il müddətində həm dizel, həm də benzin qurğusu tikilib başa çatacaq”.

**Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vahid Əhmədov** da Azərbaycanda premium markalı benzinin qiymətinin artmasına münasibət bildirib. Deputat mətbuata açıqlamasında qeyd edib ki, “Aİ-95” markalı benzinin qiyməti Azərbaycan Tarif Şurası tərəfindən tənzimlənir. “Ancaq ölkədə istehsal olunan digər benzin markalarının qiymətləri Tarif Şurası tərəfindən tənzimlənir. Ona görə də “Aİ-95” markalı benzinin qiymətinin tənzimlənməsi dövlətin əlində olan məsələ deyil. Bu benzin xaricdən idxal olunduğu üçün, qiyməti artırılıb”.

Deputat bunun səbəbini dolların bahalaşması ilə əlaqələndirib. O həmçinin qeyd edib ki, “Aİ-95” markalı benzinin qiymətinin qalxmasının ümumi əhaliyə ciddi təsiri olmayacaq: “Çünki “Aİ-95” markalı benzin daha çox imkanlı şəxslər lüks avtomobillərinə tökülür. Azərbaycanda əksər sürücülər “Aİ-92” və “Aİ-72” benzinindən istifadə edirlər. Ona görə də “Aİ-95” markalı benzinin qalxması Azərbaycan iqtisadiyyatına ciddi təsir göstərməyəcək”.

V. Əhmədov daxilə istehsal olunan “Aİ-92” və “Aİ-72” benzinlərinin qiymətinin qalxmasını arzuolunmaz hesab edib: “İndiki şəraitdə “Aİ-92” və “Aİ-72” benzinin növlərinin qiymətinin qaldırılması məqsəduyğun deyil. Şəxsən mən bunu məsləhət görmürəm. Əhəlinin vəziyyətini və manatın devalvasiyasını nəzərə almaq mütləq lazımdır”.

□ Nərgiz LİFTİYEV



2017-ci il Azərbaycan da İslam Həmrəyliyi İli elan olunub. Məsələ ondadır ki, bu il Azərbaycanda islam Əməkdaşlıq Təşkilatının layihəsi olan İslam Oyunları keçiriləcək. Dünyadakı müsəlman ölkələrindən gələn müsəlman idmançılar "müsəlman olimpiadasında" iştirak edəcək.

Ancaq Azərbaycanda İslam Həmrəyliyi ilinin elan olunması Azərbaycandakı mədəniyyətlər və dinlər arasında sülh və barışa həsr olunub. Artıq neçə ildir ki, Azərbaycan hakimiyyəti ölkədəki dini toleranqlıq, etnik və dini müxtəlifliyin dünyada təbliğ edir. Bu məsələyə iki tərəfdən yanaşmaq olar.

Birincisi, Azərbaycan hakimiyyəti Yaxın Şərqdə və ümumilikdə müsəlman aləmində davam edən məzhəb gərginlikləri, müharibələrin fonunda ölkədəki sabitlik və sülh vəziyyətini daha da möhkəmlətmək, dini zəmində gərginliyin Azərbaycana sıçramaması üçün bu kampaniyanı dəstəkləyir.

İkinci mühüm amil isə müharibələr, böhranlardan əziyyət çəkən dünyada tolerantlıq, çoxmədəniyyətlik kimi dəyərlərin tanıtılması, Azərbaycanın məhz bu dəyərlər üzərindən təbliğ etməkdir. Qeyd edək ki, dünyanın əksər ölkələrində hazırca dinlər arasında dialoq, məzhəblər arasında barış yoxdur. Əksinə, indi daha da bölünmə və nifrət yayan çağırışlar populyardır. Xüsusən də müsəlman ölkələrində son illərdə din və məzhəb amili düşmənçilik və müharibələrin əsas silahına çevrilib.

Amma Azərbaycanın necə dəyərlər bu məsələdə təbii sərvətləri var. Tarix boyunca Azərbaycan xalqı fərqli mədəniyyətlərə, dinlərə və məzhəblərə ev sahibliyi edib. Qədim inanclar, şamanizm, məcusiilik, xristianlıq, musəvilik, islam və bunların hər birinin fərqli qolları 2 min ildən çoxdur ki, Azərbaycanda birgə yaşayırlar. Fərqli etnik qrupların və fərqli inancların Azərbaycanda yer alması təbii olaraq dini və etnik qrupların birgə yaşayışını təmin edib. Bu mənada Avropada orta əsrlərdə böyük çətinliklə, başqa ölkələrdə dövlətin və gücün müdaxiləsi ilə əldə olunan tolerantlıq mühiti Azərbaycan islam həmrəyli-

canda təbii şəkildə təmin olunub. Hətta Rusiya işğalından sonra da Çar hökuməti cənub sərhədlərində müsəlman əhalinin çoxluğuna təsir etmək üçün əvvəlcə İran və Osmanlıdan erməniləri, daha sonra isə Rusiyanın içərilərindən malakanları, daha sonra isə almanları bura köçürüb. Ancaq 19-cu əsrdə Azərbaycana köçürülən erməni, al-

mi nümunəsi yarada biləcəkmi?

Nüfuzlu ruhani, "Məşədi Dadaş" məscidinin imamı Hacı Şahin Həsənli deyir ki, indi İslam dünyasında həmrəylik qədər ikinci aktual mövzu yoxdur: "Bütün problemlərin kökündə həmrəyliyin olmaması durduğu kimi, bütün problemlərin çözümlü də vəhdətə bağlıdır. Kimlərsə müsəlmanları gəsiyasi oyunların qurbanı

gündəmə gətirir, bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməyi özünə borc bilir. Azərbaycan ənənəsi və təcrübəsi ilə islam həmrəyliyinə öncüllərindən, bayraqlarından olmaq haqqını qazanıb. Bu istiqamətdə atılan hətta kiçik bir addım böyük nəticələr verəcək. Eyni zamanda prezidentin də dəfələrlə dedi ki, İslam həmrəyliyi Azərbaycanın xarici siyasətinin də prioritet istiqaməti-

# İslam həmrəyliyinin Azərbaycan nümunəsi yarana bilər



**Hacı Şahin:** "Bütün problemlərin kökündə həmrəyliyin olmaması durduğu kimi, bütün problemlərin çözümlü də vəhdətə bağlıdır"



**Hasan Oktay:** "Azərbaycan cəmiyyətində milli faktorun önə çıxması ilə iki məzhəb tərəfdarları milli kimlik amilinə önəm verməklə bu qarşıdurmanı önlədilər"

man və malakanlar yerlərdə hər hansı dini zəmində gərginliyə səbəb olmayıblar. Yerli əhali 2 min əvvəl tanış olduğu xristianlığı rahat qarşılayıb. Və yaxud da Xəzərlər dönmündən Azərbaycanda yaşayan dağ yəhudiləri yaşadıkları uzun bir zaman kəsiyində Avropada olduğu kimi diskriminasiya və ya təzyiqlə üzləşməyiblər.

Bu mənada zənginlik Azərbaycanın bir növ milli-tarixi ənənəsidir. Bu ənənəni davam etdirmək və əsrin probleminin Azərbaycana sirayət etməsinin qarşısını almaq və Azərbaycanın müsbət təcrübəsini dünyaya tanımaq üçün rəsmi Bakı ciddi bir kampaniya aparır. Bu mövzuda Azərbaycanın potensialı nə qədərdir? Azərbaycan islam həmrəyli-

sayır, kimlərsə gedən prosesləri global mədəniyyətin yan təsiri kimi görür. Lakin müsəlman dövlətləri, xalqları, məzhəb və təriqətləri bir olarsa, güclərini səfərbər edib müasir çağırışlara cavab vermək üçün birləşsə, problemlərin əksəriyyəti öz çözümlünü tapar. Dövlət başçısının bu ili "İslam həmrəyliyi" ili elan etməsi ciddi bir addımdır. Hansı tədbirlərin keçiriləcəyindən asılı olmayaraq, bu məsələnin gündəmə gətirilməsi artıq ciddi və mühüm bir məsələdir".

**Onun fikrincə, Azərbaycanın bu şüarı əsas alması həm ölkədə, həm də dünyada müsbət bir addım olaraq nəticə verəcək:** "Sevindirici haldır ki, məhz Azərbaycan islam ümmətinin ən çox ehtiyac duyduğu bu məsələni

dir. Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür və bu təşkilat ölkəmizin ərazi bütövlüyünü açıq şəkildə dəstəkləyən mötəbər bir qurumdur. İslam həmrəyliyi mövzusu Qarabağ probleminin İslam ümmətinin problemi kimi qəbul edilməsinə yardımçı ola bilər".

**Bölgə üzrə mütəxəssis, Ankarada yerləşən "Kafkassam" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Hasan Oktay** deyir ki, son illərdə regionda davam edən məzhəb və dini şüarlı savaşı Azərbaycanı sirayət etməsi təhlükəsi olsa da, indi bu mərhələ müəyyən qədər arxada qalıb: "Yaxın keçmişdə İslam dünyasının məzhəb savaşına sürüklənməsi ilə bağlı xəbərlər mediaya tez-tez yol tapırdı. Bu təhdid hər bir müsəlman ölkəsi, o cümlədən sünni və şiə əhalinin yaşadığı Azərbaycanı da təhdid edən bir amil idi. Bu mənada bütünlükdə coğrafiyamız dini provokasiyalara açıqdır. Azərbaycan cəmiyyətində milli faktorun önə çıxması ilə iki məzhəb tərəfdarları milli kimlik amilinə öncüllük verməklə bu qarşıdurmanı önlədilər. Ancaq eyni zamanda məhz bu amil İslam həmrəyliyi faktorunu da önə çıxararaq yeni müsbət təcrübə ortaya qoya bilər. Bu mənada Azərbaycan həm böyük bir risk, həm də böyük potensiala daşıyır. Bu potensialı yaxşı şəkildə dəyərləndirib həm ölkədə dini zəmində gərginliyin qarşısını almaq olar, həm də bu təcrübəni yaşamış bir ölkə kimi model ölkəyə çevrilə bilər".

□ KƏNAN

## İqtisadçı-professordan prezidentin çıxışı ilə bağlı önəmli açıqlamalar

**Əli Əlizayev:** "Biri deyirsə ki, ölkədə yoxsulluq yoxdur, onun yalan danışdığını hamı bilir"

Prezident İlham Əliyevin Nazirlər Kabinetinin iclasında ölkə iqtisadiyyatı barədə səsləndirdiyi fikirlər günlərdir gündəmdən düşmür. Ölkə başçısı ötən il dünyada cərəyan edən böhranın ölkəmizə təsirinin olmasına baxmayaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf etdiyini bildirib.



Əli Əlizayev

Dövlət başçısının ən çox müzakirələrə səbəb olan açıqlamaları bəzi iqtisadçılarla bağlı olub. Onların iqtisadiyyatla bağlı dediklərini sərt tənqid edən İ.Əliyev qeyd edib ki, "iki uzunqulağın arpasını bölə bilməyən, bizə dərs öyrədir".

**YAP-ın qurucularından olan sabiq deputat, iqtisadçı professor Əli Əlizayev** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında dövlət başçısının dediklərinin sadə məsələ olmadığını qeyd etdi: "Burada əsas söhbət ölkə iqtisadiyyatının inkişafı ilə bağlıdır. İqtisadiyyatın dayanıqlığı, onu xarici təsirlərdən qorumaq, ölkədə sabitliyi saxlamaq strategiyası var. Ölkə başçısı yaxşı bilir ki, bunları etməyin özü böyük işdir. Bunlar müxtəlif çətinliklərlə üzləşir. Bununla bağlı dövlət başçısının narahatlığı var. Cənab prezident müşavirədə problemləri qoydu və həll yollarından danışdı. Alimlər olaraq bizlər də mövcud durumdan çox narahatıq. Hətta məndən bəzən soruşurlar ki, biz hara gedirik? Mən də təcrübəmdən çıxış edərək fikirlərimi deyirəm ki, belə hallarda nə ola bilər. Bu məsələlər hər birimizi dərinəndən düşündürməlidir. Çıxış yolları üçün uzunmüddətli strategiya olmalıdır. Əhalinin rifahı ən ali məsələdir. Sahibkarlığın inkişafını dillə demək yox, əməllə həyata keçirmək lazımdır. Kiçik sahibkarlığın inkişafına çox böyük ehtiyac var. Biz 10 il bundan sonrakı prosesləri indidən görməliyik. İqtisadiyyat çox mürəkkəb məsələdir. Burada hər bir kəsin öz marağı var. Keyfiyyət baxımından biz dəyişmələri görməliyik".

**Ə.Əlizayev dövlət başçısının bəzi iqtisadçılar barədə dediklərinə də toxundu:** "Prezident prezidentdir, ondan yüksəkdə duran ikinci bir şəxs yoxdur. Doğrudur, iqtisadçıların hamısı da eyni deyil. Elələri var ki, danışmaq xatirinə danışsınlar. Bunun özü mənfi haldır. Tərifləməyin özü də yaxşı hal deyil. Dövlətçiliyə heç kəs zidd getməməlidir. Bizlər bu dövlətçiliyin hesabına bu yerə qədər gəlib çıxmışıq. Hamımız çalışmalıyıq ki, həm dövlətimizin, həm xalqımızın, həm də öz maraqlarımızı qoruyaq. Bir iqtisadçı qərəzli deyilsə, nə cür danışmağının əhəmiyyəti yoxdur. Amma biri qərəzlidirsə, bu tərzdə də danışsın, bunun tam əleyhinəyəm. Hesab edirəm ki, real danışmaq lazımdır. Problemlərin olduğunu hamımız bilir. Biri deyirsə ki, ölkədə yoxsulluq yoxdur, onun yalan danışdığını hamı bilir. Çünki yoxsulluq yoxdursa, o zaman bunun azaldılması ilə bağlı niyə proqramlar həyata keçirilir? Məsələlər çox fərqlidir. Ətraf da deyilənləri müsbət qiymətləndirməlidir. Bu gün mən dediklərimi prezidentə kömək məqsədilə dilə gətirirəm, onu çox istəyirəm. Bəzi qurumlar var ki, müəyyən dairələrdən maliyyələşirlər. Əgər onlar tənqidi fikirlərini söyləməsələr, maliyyələri kəsiləcək. Ona görə də daim tənqidi danışsınlar. Əgər dövlətin hesabına ucalan, müəyyən mərtəbəyə çatan bir alim iqtisadiyyatla bağlı bəzi fikirlər səsləndirirsə, bunları dövlətin ziyanına demir, prezidenti istədiyindən deyir. Bu baxımdan məsələlərə real yanaşmaq olduqca vacibdir".

□ Cavansir ABBASLI





## Despot və demokratlar üçün məhəccər

Xalid KAZIMLI

Xalqların öz hökmdarlarına layiq olduğuna dair hikmətli kəlam az qala hər gün öz təsdiqini tapır. Dünyanın 200-dən artıq ölkəsində baş verən siyasi hadisələr göstərir ki, deyilənlər düzdür: xalq-hökmdar, hökmdar-xalq münasibətləri hər yerdə düz mütənasibdir.

Son günlərin hadisələrindən nümunələr verək.

Bir neçə gün öncə ABŞ prezidenti Barak Obama vida brifinqində kövrəlib ağlayanda tərəfdarlarından kimse yerdən səslənib: "Daha dörd il".

Yeni, cənab Obama, Tramp seçilsə də, vəziyyəti mürəkkəbdir, ölkənin yarısı, hətta yarısından çoxu ona qarşıdır, sən bu qarışıqlıqdan istifadə et və daha dörd il vəzifəndə qal.

Nə qədər fantastik olsa belə, ABŞ-da da bu cür düşüncə milyonlarla adam var. Əgər Obama gerçəkəndə vəzifəsində qalmaq üçün dirəxsə, bir günün içində yüzminlərlə aktiv tərəfdar toplayar.

Amma bu, mümkündürmü? Əgər Obama demokrat yox, despotik təbiətli biri olsa, bu faciəvi avantüraya uyub, həmin niyyəti gerçəkləşdirə bilirdimi?

Hazırda bu, mümkün deyil. O niyyətin gerçəkləşməsi üçün ABŞ-da nə əlverişli şərait var, nə də müvafiq institutlar. Ötən əsrin 30-cu illərində Franklin Ruzveltin dalbadal 4 dəfə prezident seçilməsi presedenti o dövrün konyukturasına görə baş tutmuşdu. Dünyanın ən qüdrətli ölkələri - Almaniya, İtaliya, Rusiya, İspaniya despotların əlindəydi, II dünya müharibəsi gedirdi. Ona görə də Ruzvelt ABŞ tarixində prezident vəzifəsinə iki dəfədən çox seçilən birinci və sonuncu siyasətçi ola bildi.

Dünyada despotizmin, hakimiyyət hərisliyinin yenidən kükrədiyi bir vaxtda Obama bir çox tərəfdarlarının fitnəsi ilə elə bir addım atsaydı, ABŞ xalqı buna qol qoymazdı. Çünki bu cəmiyyət aktiv, yüksək şüurlu, qəzet-kitab oxuyan, ölkənin taleyi ilə maraqlanan, vergi ödəyən və dövlətin bu vergi ilə ayaq üstə durduğunu bilən, özlərini məmurların təbəəsi yox, xalqın qulluqçuları sayan fərdlərdən ibarətdir. Belə cəmiyyət kiminsə özünü zorla onlara rəhbər təyin etməsinə təhəmmül edə bilməz.

Avropa ölkələrində (bir-ikisi xaric) də elədir. Onlar üçün prezident, baş nazir, digər nazirlər dövlət xadimləri, xalq qulluqçularıdır və xalq onları öz qarşısında cavabdeh, hesabatçı sayır və fəaliyyətlərinə nəzarət edir. Hər hansı bir sapıntı halında dövlətin qoruyucu institutları, nəzarət mexanizmləri işə düşür və səlahiyyət həddi məhdud olan siyasətçiləri öz yerində oturdur.

Ancaq elə ölkələr var ki, orada dövlət başçıları hüdudsuz səlahiyyətlərə malikdirlər və xalqı öz təbəələri hesab edirlər. Belə şəxslərin çoxu həmin səlahiyyətləri xalqdan yavaş-yavaş, bir-bir, üç-bir alıblar və despota çevriləblər. İndi o dövlətlərdə hökmdara nəzarət mexanizmləri yoxdur, heç kəs onlara "elə etmə, belə et" deyə bilməz. Bunu edəcək institutlar ləğv edilib, ya da artıq formaldır.

Hər cür avtoritar rejim sahibləri, diktatorlar öz xalqlarının imkan verdiyi həddə müstəbid olurlar. Hətta ali dövlət postuna azad və dürüst seçkilər yolu ilə gəlmiş demokrat da bir müddətdən sonra ambisiyaları qarşısında əngəlləyici mexanizmlər görməyə, yavaş-yavaş avtoritarlaşa bilir. Buna dair nümunələr çoxdur.

Məsələn, Vladimir Putin Rusiyada hakimiyyətə yeni gələndə səlahiyyətləri bu qədər deyildi, indi o, dövləti, hakimiyyət strukturlarını tam olaraq öz əlində cəmləyib.

Bənzər proses Türkiyədə də gedir. Prezident Ərdoğan hər dəfə xalqdan bir az artıq səs aldıqca səlahiyyət dairəsini bir az da genişləndirdi, hazırda isə tamamilə "tək adam" olmaq ambisiyası nümayiş etdirir. Çünki xalq ona müqavimət göstərmir, bütün ideya və layihələri ilə razılışır. Gözlənilən konstitusiyaya dəyişiklikləri ümumxalq səsverməsinə çıxarılsa, böyük ehtimalla xalqın 50+1-dən dəstək alacaq.

Bir də var iradəsi tamamilə sındırılmış ölkələr - Şimali Koreya, Zimbabve, Türkmənistan, Özbəkistan, Tacikistan...

Adı sonuncu çəkilən ölkədə prezident 29 yaşlı oğlunu paytaxtın meri təyin edib, 4 ildən sonra da prezident vəzifəsinə yerləşdirəcək. Çünki artıq İmomalı Rahmon özünü tacik xalqının ağası sayır, heç kəsin ona müqavimət göstərməyəcəyini bilir. Hər hansı etiraz çıxışları olacağına bilsəydi, o buna cəsarət etməzdi.

Deyilə bilər ki, ABŞ prezidenti Donald Tramp da öz kürəkəninə böyük dövlət vəzifəsinə təyin edib. Əgər ABŞ xalqı etiraz etməsə, onun bu kimi hərəkətlərinə göz yumsa, Tramp kürəkənini nə vaxtsa ABŞ prezidenti də etmək istəyəcək.

**Beynəlxalq aeroportlarda dəmir məhəccərlər quraşdıraraq, situasiyanı tələsən sərnəşinlərin vicdanına buraxmadıqları kimi, dövlət idarəçiliyi də uğur qazanmış siyasətçilərin vicdanına buraxıla bilməz. Mütəqəməhəccərlər, əngəlləyici mexanizmlər olmalıdır.**

"Nazirlər Kabinetinin iclasındakı yekun nitqində prezident İlham Əliyev bir sıra vacib məqamlara toxundu. Bunların arasında 2017-ci ildə Azərbaycanda makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi və inflyasiyanın berrəqəmli səviyyəyə endirilməsi məsələləri xüsusi önəm daşıyır".

mal fəaliyyət göstərməsindən söhbət gedə bilməz. Doğrudur, xüsusən ötən il maliyyə sisteminin islahatları istiqamətində bir sıra addımlar atıldı. Bunun müəyyən təsiri olsa da, real nəticələri az oldu. Bank sahəsində problemlərin həllini sürətləndirməkdən ötrü maliyyə-bank sisteminin islahatları və sağlamlaşdırılmasına dair məqsədli proqram hazırlanıb

nada 2016-cı ildə qeyri-neft sənaye potensialının inkişafı ilə bağlı ciddi addımları göstərmək olar. Sumqayıt Texnologiyalar Parkı və Kimya Sənaye Parkı, Mingəçevir Sənaye Parkı və bu istiqamətdə atılan digər addımlar qarşdakı illərdə ölkədə qeyri-neft sənayesinin inkişafına böyük təkan verməklə həm yerli tələbatın ödənilməsinə, xüsusən də

mək olar. Altıncı məsələ turizmin inkişafına yeni vüsət verməkdir. Bu sahədə Azərbaycanın yetərincə potensialı olsa da, həmin potensiala layiq səviyyədə uğur qazanmaqdan ötrü ən azından yaşadığımız region səviyyəsində rəqabət udmalıdır. Rəqabət udmadan ötrü isə xidmətin keyfiyyəti yüksəlməli, qiymətlər rəqabət qabiliyyətli səviyyəyə

# "Qarşıya qoyulan vəzifələrin hədəfə çatması sistemli islahatlardan keçir"

**Əli Məsimli: "İnhisarçılıq, süni qiymət artımı və sair kimi amillərə qarşı da mübarizə tələb olunur"**

**Deputat, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Əli Məsimli** bu fikirləri "Yeni Müsavat"a açıqlaması zamanı bildirdi. Onun sözlərinə görə, Neft Fondundan Mərkəzi Banka 7,5 milyard manat ekvivalentində təqribən 4,2 milyard dollar vəsaitin ayrılması bu məsələnin əsas tərəfi olan maliyyə təminatı problemini həll edir: "Bununla belə, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, manatın nisbi sabitliyinin təmin edilməsi yolu ilə makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi özündə məqsəd xarakteri daşıyamalı, yaxşı koordinasiya olunmuş geniş islahatlar planının tərkib hissəsi olmalıdır. Əgər makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində monetar xarakterli tədbirlər istehsalın inkişafına, idxal əvəz edən məhsulların və qeyri-neft sektorunun eksport potensialının artırılmasına yönəlik tədbirlər kompleksini təmin etməklə yanaşı, makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi və inflyasiyanın berrəqəmli səviyyəyə endirilməsi sahəsində hədəflərə etibarlı şəkildə nail olmaq olar. Çünki makroiqtisadi sabitlik və inflyasiya, qiymət artımı təkəmə monetar amillərdən asılı deyil, bundan əlavə ölkə iqtisadiyyatında gedən proseslərdən doğan amillər, sərmayə qoyuluşunun strukturu və səmərəlilik dərəcəsi, idxal-ixracın səmərəlilik dərəcəsi, tədiyyə balansının durumu, idxal inflyasiyası və sair kimi məsələlər də var. Bununla yanaşı, berrəqəmli inflyasiyaya nail olmaqdan ötrü pul-kredit siyasətinin məqbul hədləri aşmamaq şərti ilə optimal zaman kəsiyində sərbəstləşdirilməsi ilə yanaşı, istehsalı stimullaşdırmaq, həmçinin inhisarçılıq, süni qiymət artımı və sair kimi amillərə qarşı da mübarizə tələb olunur".



Deputat hesab edir ki, həmin problemi həll etmədən qeyri-neft sektorunun maliyyə təminatı məsələsinə etibarlı şəkildə həll etmək mümkün olmayacaq: "Bu istiqamətdə həlli vacib olan məsələlərdən biri də dollarla olan kreditlərlə bağlı problemin həllidən sürətləndirilməsidir. Dollarla kredit borcları olanlara güzəştlərin edilməsi məsələsi nə qədər tez həll olursa, bu həm dövlət, həm banklar, həm də əhali üçün faydalı olar, narazılıq azalar, bankların işi yaxşılaşar və əhalinin banklara inamı artar və bu da iqtisadiyyata güclü təkan verər".

**İqtisadçı deputatın sözlərinə görə, dövlət başçısının üzərində dayandığı üçüncü mühüm məsələ sənayeye göstərilən diqqətdir:** "Bu mə-

əqsədli proqram hazırlanıb

eksport imkanlarının genişlənməsinə öz töhfəsini verə biləcək". Ölkə başçısının xüsusi vurğuladığı digər məsələlərə gəldikdə, deputat bunları bildirdi: "Kənd təsərrüfatının inkişafının sürətləndirilməsi bu sahənin yerli tələbatın ödənilməsinə və qeyri-neft sektorunun eksport imkanlarının genişləndirilməsində rolunun artırılması məsələsidir. Burada taxılçılıqla yanaşı pambıqçılıq, tütünçülük, baramaçılıq və digər sahələrin də inkişafının genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Bu sahəyə investisiya tələbatı səviyyəsində sərmayə qoyulsa, sərmayələrdən öz təminatına görə səmərəli istifadə olunsaydı və həm də beynəlxalq təcrübədən yaralanaraq dövlət dəstəyi şəraitində özəl təşəbbüsə geniş meydan verilsə, qısa zaman kəsiyində əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-

əmək məhsuldarlığının əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və hədəflərə nail olmaq olar. Beşinci vacib məsələ kimi tikinti sektorunu canlandırmaqla onun multiplikativ effekti vasitəsilə onlarla sahənin işinin canlandırılmasına pozitiv təsir məsələsidir. Bu yöndə nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi həm sosial evlər layihəsinin reallaşdırılması yolu ilə sosial xarakterli problemlərin həllini sürətləndirmək, əhalinin mənzil təminatını yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri açmaq, tikinti sənayesinin inkişafını sürətləndirmək və sair istiqamətlərdə xeyli müsbət nəticələr əldə et-



"Human Rights Watch" beynəlxalq insan haqları təşkilatı ötən il üzrə dünya ölkələri ilə bağlı hesabatını açıqlayıb. Hesabatda 90 ölkədə insan haqlarının vəziyyəti və bu sahədə hökumətlərin fəaliyyəti təhlil edilir. Hesabatın bir fəslü də Azərbaycana həsr olunub.

Burada Azərbaycan hökuməti sərt şəkildə tənqid olunur. 2016-cı ildə demokratiya və insan haqlarını boğduğu və ölkə daxilində bir sıra həbslər həyata keçirdiyi, bir zamanlar müstəqil olan vətəndaş cəmiyyətinin daha ağır vəziyyətə salındığı qeyd olunur. Sənəddə deyilir ki, hakimiyyət siyasi motivlərlə məhkum edilmiş 17 insan haqları feali, jurnalist və siyasi feali həbsxanadan azad edib, lakin elə 2016-cı ildə həbs olunanlarla birlikdə azı, 25 hökumət tənqidçisi dəmir barmalıqlar arxasında qalıb. Təşkilat bildirir ki, məhdudlaşdırıcı qanunlar QHT-lərin fəaliyyətini mümkün hesab edir. "Human Rights Watch" məhbuslar və saxlanılan şəxslərə qarşı işgəncə hallarından da söz açır.

Hesabatda **REAL sədri İqar Məmmədov** başda olmaqla, bir sıra siyasi məhbusların hələ də həbsdə saxlanıldığı vurğulanır. Bundan əlavə, beynəlxalq qurum bildirir ki, ABŞ, Avropa İttifaqı və Azərbaycanın başqa beynəlxalq partnyorları hökumət tənqidçilərindən bəzilərinin azadlığa buraxılmasını alqışlasada, hakimiyyətə insan haqlarının vəziyyətini yaxşılaşdırması üçün təzyiq göstərə bilməyiblər.

Göründüyü kimi, hesabat əvvəlki illərdəkindən heç də fərqlənmir, əksinə, sonuncu sənəddə daha sərt nüanslar var. Bu da Azərbaycan hökumətinin ötən ildəki əfv sərəncamını və həyata keçirdiyi amnistiya aktını, eləcə də, bir çox məşhur siyasiləri məhkəmə yolu ilə azad etməsinə kölgə altına salır.

**YAP-ın Nəsimi rayon təşkilatının sədri, deputat Mələhət İbrahimqızı** bildirdi ki, bu cür təşkilatların yazdıqları üçün əsaslı olmamalıdır: "Yaxınlarda Avropanın iki qurumu rəsmi şəkildə bəyan etdi ki, ötən il 10 mindən çox uşaq itkin düşüb. Orta Şərqdən gələnler Almaniya, Yunanistan və digər ölkələrə gələ biliblər, amma yoxdurlar. Bununla bağlı "Human Rights Watch"-un hansısa açıqlaması varmı? Əgər 10 min uşağın taleyinə bu qurum biganə qalırsa, indi hansı obyektivlikdən danışır? Onların bir obyektiv hesabatını göstərsinlər, sonra deyim ki, o təşkilata qarşı qərəzli fikirləşmişəm. Elə bir pusquda dayanıblar, hansı ölkə inkişaf etməyə başlayırsa, dərhal hücumu keçirlər. Azərbaycanda şərafət və ləyaqəti pozan insanlara qarşı bir addım atılan kimi "Human Rights Watch" tipli beynəlxalq

# "Human Rights Watch" un Azərbaycanla bağlı hesabatı aranı qatdı

**Mehman Əliyev: "Təşkilatın qiymətləndirməsi doğrudur və təsirləri də olacaq"**



**Mələhət İbrahimqızı: "Onların peşəsi Azərbaycan kimi öənə çıxan dövlətlərə təzyiq etməkdir"**

xalq təşkilatları hərəkatə gəlirlər. İnsanları öldürən, terrorçuları dəstəkləyən ölkələr barəsində bu təşkilat niyə bir dəfə də olsun mövqə bildirmir? Desinlər ki, Azərbaycan, Gürcüstan və digər ölkələrdə bu problemlər var, amma Avropada da bunlar var. Bir neçə ölkəni qaralayın.

Bəzi ölkələrdə Əfv Komissiyası deyilən qurum belə yoxdur. Amma ölkəmizdə bu qurum 20 ildən çoxdur fəaliyyət göstərir. Bu komissiya hansısa ölkənin, yaxud təşkilatın diktəsi ilə yaradılmayıb. Bizim dövlətimizin öz müstəqil siyasəti var. Siz o təşkilata sual verin ki, niyə Amerikanın onlarla ştatında ölüm hökmü ləğv olunmayıb? Türkiyədə 15 iyul qiyamından sonra ictimaiyyətin ölüm hökmünün bərpası ilə bağlı tələbləri meydana çıxanda "Human Rights Watch" kimi beynəlxalq təşkilatlar az qalsın özlərini öldürsünlər. Orada xalq azad fikir səsləndirirdi. Amma bununla belə millət vəkili olaraq, ABŞ-da ölüm hökmünün bəzi ştatlarda saxlanması ilə bağlı bir söz deyə bilmərəm. Çünki ö dövlətin daxili qanunları var. Həmçinin İran barədə də bunu deyə bilərik. Əfv məsələləri çox həssasdır. Yoxsa biri cinayət törətsin, sonra saxta

yolla müxalifət vəsiqəsi alsın, yaxud kiminləşə şəkil çəkdirsin, sonra da desin ki, siyasi məhbusam, siyasi düşüncəmə görə həbs olunmuşam. Cinayətkarlar arasında YAP üzvləri də var. Amma cinayət törədən kimliyi önəmli deyil ki. "Human Rights Watch" kimi təşkilatlar öz varlıqlarını göstərmək üçün arada bu tipli hesabatlarla çıxış edirlər. Bu məsələlərə diqqətlə yanaşmaq lazımdır. Sizləri əmin edirəm ki, ertəsi gün Azərbaycanda məhəbdə olan bütün məhbuslar azad olunsada, onlar yenə yazacaqlar. Çünki onların peşəsi inkişaf edən, dünyada öənə çıxan Azərbaycan kimi dövlətlərə basqı etməkdir".

**"Turan" İnformasiya Agentliyinin rəhbəri Mehman Əliyev** isə beynəlxalq təşkilatın hesabatının doğru olduğunu bildirdi: "2015-ci ilin sonu və ötən ilin əvvəllərində yüzə qədər siyasi məhbus qeydiyyatda var idi. Onların təxminən 60%-i azad olunsada, yerləri başqaları ilə dolduruldu. Son zamanlar siyasi məhbusların sayı 100-dən 160-a qalxıb. İldən-ildə say artmaqdadır. Vətəndaş cəmiyyətinə qarşı təzyiqlər də davam edir, jurnalistlərin həbsi və işgəncə halları da var. Prezidentin Nazirlər Kabinetinin son iclasında bəzi təşkilatların xaricdən maliyyələşdirilməsi, "Beşinci kolon"la bağlı fikirlər də təsadüf deyil. Bu hesabat münasibətlərə müəyyən qədər kölgə salacaq. Prezident 10 yanvarda Nazirlər Kabinetinin iclasında özü tərəfindən imzalan "Yol xəritəsi" ilə bağlı bir cümlə işlətmədi. 2016-cı ilə islahatlar ili elan olunur, növbəti illər üçün strateji yol xəritələri hazırlanır, lakin iclasda bununla bağlı bir kəlmə danışılmır. Televiziya kanallarında müxalif iqtisadçı ekspertlərin biri belə ekranlara buraxılmır. Qubad İbadoğlu, Natiq Cəfəli və digər kifayyət qədər savadlı, dünyada tanınan ekspertlərimiz var, hansını televiziyada görmüşünüz? Bütün bunlara görə hesab edirəm ki, qiymətləndirmə düzdür, təsirləri də olacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI**

# "Gözləyirlər ki, ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyət ağırlaşacaq..."

Son illər ölkədə siyasi proseslər zəifləyib. Ölkə müxalifətinin fəaliyyəti sosial şəbəkələrdə mövqə ortaya qoymaq, həmçinin vacib hadisələrlə bağlı bəyanat verməklə yekunlaşır. Artıq ictimai-siyasi qəzetlər də demək olar ki, bu sarıdan mövzusunuz qalıblar.

Bəs səbəb nədir?

**AG Partiyasının gənc lideri Tural Abbaslı** "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu vəziyyətin bir çox obyektiv və subyektiv səbəbləri var: "Bu səbəblərin başında hakimiyyətin illərdən apardığı, antidemokratik, partiyaların fəaliyyətini məhdudlaşdıran siyasəti durur. Belə ki, 1993-cü illərdən bəri davamlı olaraq müxalifət partiyalarının fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması, onlara qarşı qadağaların tətbiqi, partiya aktivlərinin izlənilməsi və repressiyalara məruz qoyulması insanlarda təərəddüd yaratdı. Nəticədə böyük xalq kütlələrini siyasi proseslərdə aktiv iştirakdan çəkdi. Heç kimə sirm deyil ki, siyasətin predimetis insandır. İnsan olmayan yerdə siyasi pro-



**Tural Abbaslı: "Müxalifətin bu qədər zəifləməsi iqtidar və cəmiyyət üçün zərərdir"**

seslər baş verməz. Bundan başqa hakimiyyətin seçki prosesini bilərəkdən insanların gözündən salması, cəmiyyətdə "seçki ilə dəyişikliyə nail olunmur" rəyi formalaşdırdı. İnsanlar düşünür ki, onların aktivliyi heç nəyi dəyişmir. Əslində bu da bir psixoloji təzyiq vasitəsidir. QHT-lərin, azad KİV-lərin fəaliyyətindəki məhdudluğunu da səbəb kimi



**Mübariz Əhmədov: "Müxalifətdə köhnə ideyalar, tezislər və köhnə adamlardır"**

qeyd edə bilərik. Bununla yanaşı artıq 23 ildir heç bir uğuru olmayan, dünyada baş verən siyasi prosesləri Azərbaycanda təbiiq etməyi bacarmayan müxalifət partiyalarını da nəzərə alarsaq, o zaman görürük ki, indiki durumun yaranması təbiiqdir. Məsələ ilə bağlı heç də təkə hakimiyyət günahkar deyil. Müxalifət də xalq arasında inamını itirir və ona dəstək

yoxdur. Hələ müxalifətin öz arasında razılığa gələ bilməməsi, bir cəbhədən çıxış etməməsi, liderlər arasındakı mübarizəni də qeyd etmək olar. Xalq illərdən eyni müxalif liderlərdən, eyni sözləri eşidir. Nəticədə bu da xalqda inamın ölməsinə səbəb olur. Yeni qüvvələrin isə çıxmasına süni yollarla əngəl törədirlər. Biz analiz etsək görürük ki, istər hakim partiyada, istərsə də digər partiyalarda yeni siyasi liderlər yetişməyib. İnsanlar da eyni simadan, eyni vəd və nəticəsizlikdən beziblər. Bu baxımdan yeni simaların təqdim olunmasının vaxtıdır. Əks təqdirdə Azərbaycan Afrikanın hansısa dövlətinin günə düşəcək və kimse siyasətlə məşğul olmayacaq. Bu da dövlət üçün təhlükəlidir. Bir məsələ də var ki, seçki olmayan illərdə bu passivliyin olması təbiiqdir".

**Politoloq Mübariz Əhmədov** isə "Yeni Müsavat"a durumu fərqli formada şərh edib. O bildirdi ki, belə bir vəziyyət gözlənilən idi:

"Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra siyasi partiyaların və aparıcı QHT-lərin böyük əksəriyyəti həm maliyyə, həm də siyasi ideya baxımından Qərb və digər xarici

dövlətlərlə sıx əlaqədə oldular. İndi isə müxtəlif səbəblərdən Qərbin MDB məkanındakı siyasi partiyalara, QHT-lərə marağı azalıb. MDB məkanında Qərbin marağının ən çox azaldığı ölkələrdən biri də Azərbaycandır. Bir məqam da ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda yaranmış vəziyyətdə Qərbin marağını yenidən qazanan siyasi qüvvə tapılmadı. Ermənistan və Gürcüstanda da Azərbaycandakına bənzər proseslər oldu. Ancaq orada bəzi partiyalar, QHT-lər yenidən Qərbin diqqətini özlərinə cəlb edə bildilər.

Azərbaycanda müxalifətin fəaliyyətinin sönük olmasının ikinci səbəbi odur ki, ölkə iqtidarının uğurlu işlər aparır. Dünyanın maliyyə böhranı ilə əlaqədar olaraq ölkədə bəzi problemlər var. Prezidentin aktivliyi göstərir ki, hökumət daxili iqtisadi problemləri həll etməklə məşğuldur. İqtidarın bu cür fəaliyyəti isə müxalifəti daha da çökdürür. Ölkədə iqtidarla müqayisə oluna bilən, ona yaxın olan digər güc demək olar ki, yoxdur".

**Politoloq bildirir ki, digər məsələ müxalifətin daxili ilə bağlıdır:** "Müxalifət bu günə qədər ölkənin daxilindəki problemlərlə bağlı ortaya bir dəne də olsun konseptual sənəd qoya bilməyib. Gözləyirlər ki, ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyət ağırlaşacaq və bunlar mitinq edəcəklər. Bu da artıq

özünü doğrultmadı. Ölkədə maliyyə probleminin qəliz vaxtında, müxalifət mitinq etdi, ancaq meydana çıxan olmadı. Bu hal, bir tərəfdən camaatın iqtidarın apardığı siyasəti dəstəkləməsi ilə bağlı olduğu halda, digər tərəfdən isə müxalifətin zəifliyidir. Müxalifətin daxilində ideoloji baxımdan da yenilənmə yoxdur. Müxalifətdə köhnə ideyalar, tezislər və köhnə adamlardır. Əgər dəyişiklik istəyirsənsə birinci növbədə özün dəyişib, yeniləri irəli buraxmalısən. Bu baxımdan düşünürəm ki, Azərbaycanda indiki vəziyyətdə konstruktiv aktivləşmənin yolu tapılmadı. Dünyəvi müxalifətin bu qədər zəifləməsi iqtidar və cəmiyyət üçün də zərərdir. Ona görə də yeni yollar axtarılmalıdır. Azərbaycanda islamçılar və digər dini cəməyə mənsub adamlar xeyli aktivdir, nəinki bizim siyasi müxalifət. Artıq islamçılar yaranmış bu boşluğu doldurublar. Bunun özü də yaxşı əlamət deyil. Bir məsələ də var ki, indiki halda sosial şəbəkələr də müəyyən mənada siyasi vəziyyətə təsir edir. Qərbi vəziyyət yaranıb ki, bir qrup narazı əhali narazılıqlarını elə sosial şəbəkədə bir status yazmaqla, iki kəlmə soyuqla bildirirlər. Bununla da aqressiyaları sönür və bir qədər sakitləşirlər. Bax bu hal da insanların müxalifətə münasibətinə təsir edə amildir".

□ **Əli RAIS**







**I**sveçrənin Cenevrə şəhərində Kiprin birləşdirilməsi ilə bağlı ikitərəfli danışıqların növbəti raundu yanvarın 18-də davam etdiriləcək. Qeyd edək ki, Kiprin türk və yunan icmalarının liderləri Mustafa Akıncı və Nikos Anastasiadisun arasında davam edən iki günlük danışıqların ardınca qarant ölkələr - Türkiyə, Yunanıstan və Böyük Britaniyanın xarici işlər nazirləri səviyyəsində beynəlxalq konfrans da keçirildi.



demışdi və bununla da BMT-nin nəzarəti altında həyata keçirilən uzunmüddətli bir proses nəticəsiz başa çatmışdı. Bu baxımdan, ortalıqda acı bir təcrübənin olması aparılan danışıqların nəticəsində əldə olunan siyasi qərarların taleyi ilə bağlı narahatlıq yaradır. Bu narahatlıq həm BMT baş katibinin, həm də adanın türk və yunan liderlərinin açıqlamalarında qabarıq şəkildə hiss olunmaqdadır. Düşünürəm ki, bu dəfə həm BMT, həm zəmanətçi dövlətlər - Türkiyə, Yunanıstan və Böyük Bri-



## Tramp medianı özünə düşmən etdi...

**Mehman Əliyev:** "O, əvvəl-axır medianın gücü ilə hesablaşacaq"

ABŞ-ın 45-ci prezidenti seçilən Tramp CNN telekanalına qarşı sört açıqlamalarına davam edir.

Twitter mesajında o, CNN-in "uydurma xəbərləri ilə bütün bir çöküş içində" olduğunu bildirdi. Tramp keçirdiyi ilk mətbuat konfransında da CNN-in stajlı Ağ Ev müxbiri Cim Acostaya söz verməyərək CNN üçün "uydururuk xəbərlər verən televiziya şəbəkəsi" ifadəsini işlətməmişdi.



CNN müxbiri isə Trampa deyib: "Siz ki, bizim televiziya hücum edirsiniz, heç olmasa imkan verin sualımızı səsləndirək".

Tramp belə cavab verib: "Sizin medianız yanlış xəbərlər verir, ona görə də sizə sual vermək icazəsi verməyəm, sizin qurumunuz dəhşətlidir".

CNN müxbiri öz xahişini təkrar səsləndirdikdə Trampdan belə cavab alıb: "Sus! Ədəbsiz olma! Sus!"

Bu günə qədər D.Trampın mediaya münasibəti o qədər də isti sayılmayıb. Amma onun prezident seçildəndən sonra davranışlarını korrekte edəcəyi də gözlənilirdi. Xüsusən media siyasətində dəyişikliyi edəcəyi təxmin edilən prezident ilk mətbuat konfransında bütün ümidləri öldürüb və sübut edib ki, bu günə qədər media nümayəndələri ilə necə davranırdısa, bundan sonra da elə olacaq. Xüsusən də seçki kampaniyası dövründə onunla bağlı sört, aqressiv, tənqidi yazan media nümayəndələrindən heç birini bu formada çıxacaq. Halbuki qisasçılıq bir siyasətçi üçün əsla bağışlanmayacaq bir çatışmazlıqdır.

"Turan" İnformasiya Agentliyinin direktoru Mehman Əliyev Trampın media düşmənçiliyi mövzusunda danışdıq. Müsahibimiz dedi ki, Tramp siyasətçi olmayıb və indi də siyasətçi deyil. Müsahibimizin sözlərinə görə, o, biznesmendir. Əsasən şou biznes sahəsində, müsabiqələrin təşkilatçılığı ilə ad qazanıb: "Onun yaşayış tərzini, baxışlarını indiki tutduğu statusa uyğun deyil. O, rola girə bilməyib. Tramp həm də özünü erköyün oğlan kimi aparıb. Bu da onun statusu ilə davranışı arasında ziddiyyət təşkil edir. Amma bu, belə davam etməyəcək. Tramp media ilə getdikcə hesablaşmağa məcbur olacaq. Bu qayılmazdır. Bizim zaman-zaman bu tipli münasiflərə şahid olacağımız da qaçılmazdır".

**M.Əliyevin sözlərinə görə, Tramp istəsə də, istəməsə də, media ilə lazımı çərçivədə münasibət qurmalı, bununla bağlı mədəniyyəti formalaşmalıdır. Müsahibimizin sözlərinə görə, gələcəkdə onunla bağlı qalmaqlar da ola bilər:** "Bu tipli məlumatların getməsi isə ciddi xəbərdarlıqdır ki, ona qarşı nəsə ola bilər. İndiki halda Amerikada bununla bağlı çox maraqlı situasiya yaranıb. Bu sayaq davranışlara Amerikada münasibət birmənalıdır. Jurnalistlər yaradıcı adam, biznesin tərkib hissəsi ola bilərlər. Amma onlar hər zaman azad mövqeləri ilə seçilirlər. Bu ölkədə yaradıcılıq azadlığı yüksək qiymətləndirilir. Onlar vaxtaşırı öz mövqelərini bildirə bilərlər. Bu yaxınlarda "Qızıl Qlobus" mükafatını alanda Hollivud aktrisası Meral Strips Trampa bağlı tənqidi fikirlərini səsləndirdi. Trampın ona cavabı oldu. Amma ondan sonra Hollivud aktyorları həmkarlarını dəstəklədilər. Yaradıcı təbəqə bu tipli məsələləri bağışlamır. Qərbdə daim bu cür məsələlər özünü göstərir. Həmrəylik göstərə bilərlər. Tramp bununla hesablaşmalıdır. Hələ mən onu demirəm ki, rəqibləri də onun bu zəif yerindən hansısa məqamda istifadə edə bilərlər və edəcəklər".

□ Sevinc TELMANQIZI

# Kipr çözümlü, yoxsa türk ordusunu

## Şimali Kiprdən çıxartmaq planı?

**Arzu Nağıyev:** "Türkiyə ordusu adadan çıxsa, Rusiya ordusunun Abxaziyadan, Osetiyadan, Krımdan, Donbasdan çıxarılması üçün zəmin yarana bilər"

**Elçin Mirzəbəyli:** "Ada federasiyaya çevrildikdən sonra türk ordusunun burada qalması onsuz da mümkün olmayacaq"

BMT-nin himayəsi altında keçirilən müzakirələri bir çoxları Kiprin birləşdirilməsi üçün tarixi şans hesab edir. Beynəlxalq konfransın açılışında edən BMT-nin baş katibi Antonio Guterres mətbuat konfransında jurnalistlərə bildirib ki, birinci sessiya konstruktiv keçib, lakin hələ görülməsi çox iş qalır. Onun sözlərinə görə, Kipr Respublikasında federal institutlar yaradılması məsələsində nizamlanmaya çox yaxınlaşıb. Göründüyü kimi, iki ada dövlətinin ərazi mübahisəsi ilə yanaşı, Şimali Kiprin varlığının qarantı olan Türkiyə ordusunun adada qalıb-qalmaması məsələsi də ciddi müzakirələr tələb edir. Ankara hesab edir ki, onun qoşunları, az sayda da olsa, birləşdirilmə haqqında sazişə əməl olunmasının qarantı qismində adada qalmalıdır. Yunanıstan tərəfi isə bununla razılaşmır. Təbii ki, beynəlxalq güclər Türkiyəni Kipr məsələsindən kənarda saxlamağı, ordusunun proseslərə müdaxilə imkanlarını heçə endirməyi zaman-zaman reallaşdırmaq istəyiblər. Hazırda qaradaş ölkənin terrorla mübarizə apardığı dövrdə mümkün ki, bir çoxları Ankaraya təzyiq imkanlarının mümkünliyünü zənn edirlər.

**Politoloq Arzu Nağıyev** bildirdi ki, danışıqlarda ən çətin proses məhz ərazilərin bölünməsi və idarəçilik mexanizmi, həmçinin Türkiyənin silahlı qüvvələrinin adadan çıxarılması məsələsidir: "1974-cü ildən indiyə qədər defələrlə danışıqlar olsa da, bu məsələlər və adanın bir dövlət kimi birləşdirilməsi öz həllini tapmayıb. Maraqlıdır ki, hazırkı danışıqlar məhz ABŞ-ın ideyasıdır. Belə ki, ABŞ və İsrailin əsas maraqları Türkiyədən İsrailə boru kəmərinin çəkilməsi və bununla da Rusiyanın ada-

dakı nüfuz və təsir dairəsinin, eyni zamanda cənub enerji marşrutlarına təsirinin azaldılmasıdır. Bunun üçün isə əsas məsələ Kipr probleminin həllidir". **A.Nağıyev də hesab edir ki, Kiprlə bağlı ən vacib məsələ türk ordusunun adada qalıb-qalmamasıdır:** "İndiyə qədər türk ordusu adada "zəmin dövlətlər" qismində qalırdı. Bildiyiniz kimi, Kipr konstitusiyasına görə, Türkiyə, Böyük Britaniya və Yunanıstan ərazi bütövlüyünü qorumağa cavabdehdir. Bu, öz əksini həm də müvafiq sənəddə tapıb. Əgər Kipr bu sənəddən imtina etsə və müqavilədən çıxsa, Türkiyə öz hərbi kontingentini adada saxlamaq üçün hüquqi bazadan məhrum olacaq. Afina Avropa və Türkiyə arasındakı soyuqluqdan da istifadə etməyə çalışır. Kipr məsələsini ortaya atmaqla həm də Yunanıstan öz daxili sosial problemlərini bir müddət arxa plana çəkir. Yunanıstan türk ordusunun çıxmasını istəsə də, Türkiyə ilə münasibəti tam gərginləşdirmək istəmir. Çünki hər iki dövlət "Türk axını" layihəsinin gerçəkləşməsində maraqlıdır. Gələcəkdə isə Rusiya qazının tranzitini də həyata keçirmək planları var. Türkiyə cəmiyyətində belə fikir var ki, əgər hərbi kontingent adanı tərk etsə, orada yaşayan türklər müdafiəsiz qalacaqlar, eyni zamanda cənab Ərdoğan da müəyyən qədər özünə qarşı cəmiyyət tərəfindən ianamsızlıq qazanacaq".

**A.Nağıyevin fikrincə, bundan başqa, ordunun özündə də narazılıq yarana bilər:** "Düşünürəm ki, Türkiyə ordusu adadan çıxsa, Rusiyanın öz ordusunun Abxaziyadan, Osetiyadan, Krımdan, Donbasdan və s. çıxarılması üçün beynəlxalq səviyyədə təsir və zəmin yarana

bilər. Buna görə də artıq Rusiya hərbi qüvvələri Osetiya ilə birgə hərbi kontingent yaradır. Bunu başa düşən Türkiyə rəhbərliyi Rusiya ilə münasibəti də gərginləşdirmək istəmir, çünki belə olan halda Rusiyaya məxsus təbii qaz hesabına gəlir əldə etmək mümkün olmağa bilər. Yeni türk ordusunun Kipri tərk etməsi özü bir siyasi və iqtisadi, eyni zamanda hərbi problem yaradacaq məsələdir".

**Politoloq Elçin Mirzəbəyli** isə xatırladı ki, 2015-ci ilin mayından etibarən Kiprin türk və yunan liderləri arasında adada de-fakto mövcud olan 2 dövlətin federal çatı altında birləşdirilməsi ilə bağlı müzakirələr davam edir: "BMT baş katibinin ada liderləri Mustafa Akıncı və Nikos Anastasiadesin iştirakı ilə keçirdiyi brifinqdə verdiyi açıqlamaya görə, tərəflər iki bölgəli və iki toplumlu federasiya yaratmağa çox yaxındırlar. Son dövrlərdə BMT-nin nəzarəti altında aparılan danışıqlarda tərəflərin kifayət qədər nikbin görünməsi prosesdə bir sıra prinsiplə məsələlərlə bağlı irəliləyişlərin əldə olunduğu görüntüsünü yaradır. Lakin həm BMT baş katibinin açıqlamalarında, həm də türk və yunan liderlərinin bəyanatlarında adadakı dövlətlərin birləşdirilməsi ilə bağlı siyasi qərarın qəbulundan sonrakı mərhələ haqqında ehtiyatla danışılır. Bu isə təbii ki, danışıqlarda əldə olan razılışmanın hüquqi qüvvəyə minməsi üçün keçirilməsi nəzərdə tutulan referendumla bağlıdır".

**Siyasi təhlilçi qeyd etdi ki, Kipr probleminin həlli ilə bağlı iflasa uğramış "Annan planı" ilə bağlı acı bir təcrübə var:** "Annan planı"na Kiprin türk toplumunun 65 faizi "hə", yunan toplumunun isə 75 faizi "yox"

təniyə, həm də ada liderləri referendumun keçirilməsi ilə bağlı tələsməyəcəklər. Ola bilsin ki, yaxın bir, yaxud iki il ərzində icimai rəyin referendumu hazırlanması üçün çoxsaylı layihələr həyata keçirilsin. Buraya adanı ayıran divarın tamamilə aradan qaldırılması, gediş-gəlişin sərbəstləşdirilməsi, hər iki toplumun qarşılıqlı inteqrasiya prosesinin stimullaşdırılması da daxil ola bilər".

**Türk ordusunun sonrakı taleyinə gəldikdə, E.Mirzəbəyli hesab edir ki, ada federasiyaya çevrildikdən sonra isə türk ordusunun burada qalması onsuz da mümkün olmayacaq:** "Çünki Kipr bir dövlət olaraq Avropa İttifaqının üzvüdür. Dövlət modelinin dəyişməsi isə bu realığı aradan qaldırmayacaq. Avropa İttifaqının ərazisində isə NATO missiyasından kənarda türk hərbi kontingentinin olması mümkün deyil. Çox güman ki, çözümlə prosesində türk qoşunları adadan çıxacaq. Daha dəqiq desək, BMT, yaxud NATO missiyası altında Türkiyə də daxil olmaqla zəmanətçi dövlətlərin sülhməramlı qüvvələri ilə əvəzlənəcək. Çünki həm zəmanətçi dövlətlərin rəsmiləri, həm BMT baş katibi, həm də Aİ təmsilçiləri Kipr federasiyaya çevrildikdən sonra da zəmanətçiliyin davam edəcəyini bildiriblər. Digər tərəfdən, Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu da Cenevrədəki çıxışında zəmanətçiliyin və Kiprin sabitliyinin qorunması ilə bağlı təhlükəsizlik tədbirlərinin adadakı realıqlara uyğun şəkildə davam etməsinin vacibliyini bildirib. Bu isə o deməkdir ki, Kipr federasiyaya çevriləcəyi təqdirdə zəmanətçilik və təhlükəsizlik tədbirləri də yeni realığa uyğunlaşdırılmalıdır".

□ Elşad PAŞASOY



Son zamanlar sosial şəbəkədə Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadənin 2015-ci ilə qədər deputat olduğu dövərdə Milli Məclisdəki müxtəlif çıxışlarının videosu yayılır. İndiyə qədər heç yerdə efirə verilməyən həmin çıxışlarda İqbal Ağazadə tənqidlə yanaşı ölkədə iqtisadi, maliyyə vəziyyətinin ciddi tədbirlər görülməyəcəyi halda pisləşəcəyini bəyan edir, belə olmaması üçün təkliflər irəli sürür.

İqbal Ağazadənin illər sonra, özü də artıq deputat olmadığı vaxtda parlament çıxışlarının videosunun sosial şəbəkədə yayılması maraqlı və sual doğurur. Həmin videoların yayılması nostaljidən irəli gəlir, yoxsa "zamanında demişdim" taktikasından qaynaqlanır?

İqbal Ağazadə bildirdi ki, Milli Məclisdəki çıxışları hələ o dövrlərdə youtube-də yerləşdirilib və indi sosial şəbəkədə yayılması onun özünün yox, digər müxtəlif sosial şəbəkə iştirakçılarının addımıdır: "Həmin çıxışlar tarixin müxtəlif dövrlərində sosial şəbəkə iştirakçıları tərəfindən paylaşılıb. Adətən həmin videolar biz tərəfdən yox, daha çox sosial şəbəkə iştirakçıları tərəfindən paylaşılır və böyük maraqla qarşılanır. Bunun təşəbbüskarı əslində biz deyilik. Təşəbbüskar sosial şəbəkədə digər iştirakçılardır. Biz də onlara "bunu etməyin" deyə bilmərik. Edirlər və böyük maraqla da qarşılanır. Mənim Milli Məclisdəki çıxışlarım olan elə videolar var ki, bir milyondan yuxarı izləyicisi var, on minlərlə paylaşım edilir. Biz də bunu nərdən izləyirik. O videolar əvvəllər azı ona görə maraqla qarşılanırdı ki, o çıxışların heç bir efirə verilməyib, heç biri vətəndaşlara göstərilməyib. Sosial şəbəkənin imkanlarından, həm də sosial-iqtisadi vəziyyətin ağırlığından və problemlərin çoxluğundan insanlar daha çox maraqla göstərir baxır. İnsanlar baxır və

deyir ki, sən demə zamanında bütün bunları deyilibmiş.

O videoların yayılması bizim bir nostaljimiz deyil. Biz siyasi proseslərdə nostalji ilə hərəkət etməmişik və etmirik. Sözümlü deməmişik, Azərbaycan dövlətinin və xalqının maraqları üçün demişik. Bundan sonra da deyəcəyik. O dövrdə dediklərimizi indi paylaşsınlar və dəyər verilsə, onlara sadəcə minnətdarlıq etmək borcumuzdur".

İqbal Ağazadə vaxtı ilə Milli Məclisdəki çıxışlarında ciddi real tədbirlər görülmədiyini halda ölkənin sosial, iqtisadi durumunun ağırlaşacağı barədə dedikləri mənfi proqnozların xəyalsinin gerçəkləşməsindən qətiyyətin sevinmədiyini vurğuladı: "Ürək ağrısı ilə qarşılayıram mənfi proqnozların gerçəkləşməsini. O zamanlar hökumət üzvlərinə dəfələrlə bildirdim ki, bu sistem dünyada təcürbədən uğurla çıxmayan, iflasa uğramış sistemdir, bu sistemi dəyişmək lazımdır. Təkliflərimizi də irəli sürürdük. Təəssüflərsən ki, hətta 10 il əvvəl dediyimiz fikirlər bu gün özünün təsdiqini tapdı, hökumət o mənfi proqnozların reallaşmaması üçün addımlar atmadı. Bu gün də proqnozlarımız və həmin proqnozların gerçəkləşməməsi üçün irəli sürdüyümüz təkliflər var. Təəssüf ki, bu təklifləri də nəzərə almırlar. Bir neçə il sonra deyəcəyik ki, bunu

# İqbal Ağazadənin bir milyonluq videoları...

## Ümid Partiyasının sədri: "Milli Məclisdəki çıxışlarım olan elə videolar var ki..."



da zamanında demişdik. Mən heç vaxt sadəcə tənqid etməmişəm, təkca proqnozlar verməmişəm. Mən həm də təkliflər irəli sürmüşəm ki, nə etmək lazımdır. Təkliflərimin arxasında da kifayət qədər əsaslandırılmış arqumentlər qoymuşam. Sadəcə üzülürəm ki, gəldik bu mərhələyə çatdıq. Halbuki, bizim ölkəmiz tamamilə fərqli vəziyyətdə ola bilərdi. Dünya iqtisadi krizisi

artıq bitib. Artıq dünyanın inkişaf etməkdə olan ölkələrində iqtisadi göstəricilər müsbət saldo ilə özünü göstərir. Yalnız neftdən asılı olan ölkələrdə mənfi saldolar var. Azərbaycanın görməli olduğu işlər var. İstər mərkəzləşdirilmiş idarəetmə sisteminin yaradılmasından tutmuş əzəli bütçə xərclərinə yol verməməkdən tutmuş iqtisadi sferada Azərbaycana xas

doktrina qəbul olunmasına qədər çoxsaylı təkliflərimiz var idi. Təəssüf ki, qəbul olunmadı. Nəticə isə ortadadır. Buna görə çox üzgünəm. Mən heç bir halda Azərbaycanın katalizmlərlə üzvləşməsinə arzulamıram. Heç bir halda dövlətin zəifləməsinin tərəfdarı deyiləm. Hakimiyyətdə YAP-ın, yoxsa Ümid Partiyasının olması mənim üçün

ikinci dərəcəlidir. Mənim üçün birinci dərəcəli məsələ dövlətin, xalqın mənafeyidir. Dövlətim güclü ortadadır. Buna görə cəmiyyət qurulsun, insanların sosial rifahı yaxşı olsun, güvənli cəmiyyətdə yaşasınlar heç biz heç vaxt hakimiyyətə gəlməyək. Bu, mənim üçün qəbul olunmuş əhkdəmdir".

□ Etibar SEYİDAĞA



## Deputat qalmaqallı rektoru sərt tənqid etdi

### "Bu, böyük və ciddi səhvdir, Milli Qəhrəmana qarşı hörmətsizlikdir"

Milli Məclisin deputatı, Qarabağ müharibəsi veteranı Elman Məmmədov Milli Qəhrəman Məhəmməd Həsənovun Bakı Slayvan Universitetinə buraxılmamasına kəskin iradını bildirib.

E. Məmmədov Ölkə.az-a açıqlamasında deyib ki, Milli Qəhrəmana qarşı edilən bu cür hərəkət yolverilməzdir:

"Bu, böyük və ciddi səhvdir, Milli Qəhrəmana qarşı hörmətsizlikdir. Digər tərəfdən isə təəssüf hissi ilə qeyd edirəm ki, biz indiyədək Milli Qəhrəmanlarımızı lazımı səviyyədə təbliğ və təqdim edə bilməmişik. Cəmiyyətimiz hələ Milli Qəhrəmanlarımızın kimliyi haqqında məlumatsızdır".

Deputat qeyd edib ki, hələ birinci Qarabağ müharibəsi dövründə Azərbaycanda Milli Qəhrəman adına layiq görülən xeyli insan var:

"Onlardan çox az nəfəri bu gün həyatdadır. Hətta, bu gün yaşayan Milli Qəhrəmanlarımızı hörmət edə və onları tanıda bilmiriksə, deməli, bizim bu istiqamətdə apardığımız işlərdə nöqsanlar çoxdur. Dediğim bu fikirlər bütün qurumlara, o cümlədən kütləvi informasiya vasitələrinə, rəsmi və qeyri-rəsmi orqanlara aiddir".

E. Məmmədov Azərbaycanda Milli Qəhrəmanlarla bağlı qanunlarda da müəyyən nöqsanların olduğunu söyləyib:

"Ona görə də Milli Qəhrəmanlığımıza qarşı bu cür diqqətsizlik və hörmətsizlik göstərilir. Arzu edirəm ki, bu cür hadisələr təkrar olunmasın. Milli Qəhrəmanlara, müharibə veteranlarına, şəhid ailələrinə cəmiyyətdə çox həssas yanaşılmalıdır".

Deputat bildirib ki, Azərbaycanda bəzən Milli Qəhrəman və şəhid ailələrinə laqeyd ümamsibətlər müşahidə olunur:

"Bəzən millət vəkili kimi hər hansı təhsil ocağına və ya təşkilata müraciət edib deyirəm ki, filan uşaq şəhid övlətidir, orta və ali təhsil alıb, ona bir iş verin. Ancaq həmin adamlara əlli cür fitnə-fəsad törədirlər, əngəllər yaradırlar. Baxıb görürsən ki, belə adamlar üçün uşaq şəhid övladı olmasının heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Bu uşaqların atalarının şəhid və ya Milli Qəhrəman olmasının hər hansı haram yolla pul qazanıb harnlamış memurlara heç bir təsiri olmur. Bu cür hallar arzuolunmazdır. Hesab edirəm ki, bu kimi məsələlərdə hər kəs bir nəfər kimi məsuliyyətini dərk etməlidir".

Xatırladaq ki, Milli Qəhrəman Məhəmməd Həsənovun Bakı Slayvan Universitetinə rəhbərlik tərəfindən buraxılmaması mətbuatda səs-küyə səbəb olub.

## "Azərbaycan şimaldan və cənubdan təhlükələri neytrallaşdırır"

### Razi Nurullayev: "Geopolitik anlamda Azərbaycanı hal-hazırda çox ciddi çətinliklər gözləmir"

ABŞ kəşfiyyatının yaxın beş ildə dünya üçün gözlənilən barədə proqnoz xarakterli hesabatında deyilir ki, iqtisadi böhran və katalizmlər artıracaq. Rusiyanın aqressiviyası daha da güclənəcək.

Yeni AXCP-nin sədri Razi Nurullayev isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu proqnozların dünyanın bir hissəsi olan Azərbaycana da nə dərəcədə aid olub-olmayacağı barədə fikirlər bildirib. R. Nurullayevin sözlərinə görə, geopolitik anlamda Azərbaycanı hal-hazırda çox ciddi çətinliklər gözləmir. Əksinə, Azərbaycan regional əhəmiyyətini və gücünü daha da artırmağı hədəfləyib və buna da addım-addım yaxınlaşır. Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizi ilə bağlı işlər yekunlaşmağa doğru gedir və İran ərazisində işlər yekunlaşandan sonra yükdaşımaları artacaq ki, bu da maraqlı dövrlərin, şirkətlərin və biznesin ölkəyə marağını artıracaq. Dövləti ilə, bu həm də həmin biznes şirkətləri təmsilində Azərbaycanı dəstəyi artırmaq



Razi Nurullayev

gücündədir: "Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu bu il işə düşəcək və bu da müsbət haldır və ölkənin geopolitik mövqeyini möhkəmləndirir. Cənub Qaz Dəhlizinin tikintisi davam edir. TANAP və TAP layihələri üçün gərəkən kreditlərin də kifayət qədər hissəsi artıq alınıb və alınmaqdadır. Bu dünya miqyaslı layihələr Azərbaycanın mövqeyini gücləndirir. Şimal-Cənub koridoru layihəsi həm də Rusiyadan və Rusiya vasitəsilə tranzit yüklərin da-

şınması anlamına gəlir. Buna görə də Rusiyadan gələn təhlükəni də önləmiş olur. Bu həm də Rusiya-Azərbaycan-İran dəmiryollarının birləşdirilməsi deməkdir. Buna hər üç ölkə maraqlıdır və pul qazanacaq. Demək ki, Azərbaycan cənubdan gələn təhlükəni də neytrallaşdırmaq yolu tutub".

R. Nurullayev ABŞ və AVVropa Birliyinin də Azərbaycana siyasi təzyiqinin azaldığını və əməkdaşlıq yolunun seçildiyini vurğuladı: "Onun üçün

də Azərbaycana Qərbdən də xarici siyasi təsir gücü aşağı düşüb".

Bəs təhlükələr haradan gələ və yaxud hansı məqamlar təhlükə törənməsinə səbəb ola bilər?

R. Nurullayev qeyd etdi ki, birincisi, terror təhlükəsidir, dünyada terrordan heç bir ölkə, hətta ən nəhəng dövlətlər belə sığortalanmayıb: "Qərbə qulluq edən layihələri dondurmaq və gözden salmaq üçün terrorçular Azərbaycanı hədəf seçə bilərlər. Xüsusən, neft boru və qaz kəmərlərinin partladılması təhlükəsi həmişə olub və bu gün də qalmaqdadır".

İkincisi, Dağlıq-Qarabağ münaqişəsinin fəal fazaya keçməsi hər zaman ola bilər. Bu bir fitili aqılmış qumbaradır hər an partlaya bilər. Münaqişənin qızgın fazaya keçməsi Azərbaycanın regional layihələrdəki gücünü aşağı endirmək gücündədir. Maraqlı qüvvələr Azərbaycanı cəzalandırmaq üçün bu kartdan istifadəni düşünə bilərlər.

Üçüncüsü və ən ümumi xalqın sosial narazılığının qığılcıma çevrilmək təhlükəsidir. Tək bizim ölkədə deyil, bütün ölkələrdə işsizlik, ədalətsizlik və qeyri sosial bərabərlik mühiti siyasi sabitliyi pozmaq iqtidarıdır. Bu baxımdan ciddi islahatlar olmasa, iqtisadi durum yaxşılaşmasa ən böyük təhlükə elə ölkənin içində yadır.

Bütün bu təhlükələrdən yan keçmək əlbəttə mümkündür. Yeter ki, həm ayıq-sayıqlıq olsun, həm də çox ciddi islahatlar getsin".

□ Etibar SEYİDAĞA



**A**zərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Naxçıvan səfəri və səfər çərçivəsində muxtar respublika ərazisində hərbi texnika vahidlərinin nümayişi qonşu Ermənistanda deyəsən, əməli cəhətdə tələşməyə başladı. Bunu ən azından sosial şəbəkələrdə hadisəyə ermənilərin narahatlıqla verdiyi reaksiyadan görmək mümkündür.



Əslində təəccüblü bir şey baş vermir. Çünki Naxçıvan doğrudan da hərbi cəhətdən yetərincə yüksək səviyyədə təhlükəsizliyi təmin edilmiş və üstünlük, İrəvanın ən asan hədəfə alına biləcəyi regiondur. Hərbi ekspert Teymur Səmədov da Vesti.az-a açıqlama-

sında ermənilərin təlaşının əsassız olmadığını bildirib.

"Erməni tərəfinin belə olaylara ağırlı reaksiya verməsi tamamilə anlaşılandır". Onun sözlərinə görə, aprel eskalasiyasından sonra erməni tərəfi başa düşüb ki, təmsil ol-



## Ankarada ermənilərin əsassız iddiaları ifşa edildi

**A**nkarada Türkiyənin nüfuzlu analitik institutlarından olan Avrasiya Araşdırmalar Mərkəzi (AAM) tərəfindən "Əsassız erməni iddiaları" mövzusunda konfrans təşkil olunub (Axar.az). Konfransda AAM-də təmsil olunan keçmiş səfirlərlə yanaşı, beynəlxalq münasibətlər və hüquq üzrə nüfuzlu mütəxəssislər, gənc tədqiqatçılar, diplomatik missiya nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə Avrasiya Araşdırmalar Mərkəzinin fəxri sədri, uzun illər Türkiyəni müxtəlif ölkələrdə səfir kimi təmsil etmiş Ömer Engin Lütəm ermənilərin Türkiyəyə qarşı irəli sürdükləri əsassız ərazi iddiaları, həmçinin 1915-ci il hadisələrinin soyqırım kimi tanınması və bu uydurma iddialarla bağlı təzminat və digər cəfəng tələbləri haqqında ətraflı məlumat verib. Tarixi faktlara, beynəlxalq hüquqa, diplomatik mənbələrdəki rəsmi sənədlərə əsaslanaraq, ermənilərin bütün iddialarının əsassız, qeyri-ciddi və xəstə erməni təxəyyülün məhsulu olduğunu qeyd edən səfir təcavüzkar Ermənistan dövlətinin hələ mövcud olmadığı 1915-ci ildəki hadisələrə görə bu gün rəsmi İrəvanın tələb etdiyi maddi təzminata toxunaraq qeyd edib ki, erməni millətçilərinin səsləndirdiyi iddialar da uydurma rəqəmlər cəfəngiyatdır.

Ermənilərin tələblərinin absurd xarakter daşdığına nümayiş etdirən faktları əks etdirən məlumatlar iştirakçılar tərəfindən rişxəndlə qarşılanıb. Diqqətə çatdırılıb ki, Türkiyəyə qarşı irəli sürülən tələblər nə qədər qeyri-ciddi olsa da, erməni riyakarlığının bütün mümkün həmlələrinə hər zaman hazır olmaq lazımdır. Çıxışlarda təcavüzkar Ermənistanın əsassız iddialarına qarşı mübarizədə Türkiyə-Azərbaycanın əməkdaşlığının böyük önəm daşdığı da vurğulanıb.



gər Çingiz Qurbanovun şəhid olduğu hissəsində də olub. Bu da düşməne özünəməxsus bir mesajdır ki, Azərbaycan Ermənistanla sərhəddəki durumu xüsusi diqqətdə saxlayır və düşmənin bundan sonrakı təxribatlarını da layiqincə cavablandıracaq. Bu səfər eyni zamanda şəhid əsgərimizin cəsədini qaytarmaq istəməyən işğalçı ölkəyə xəbərdarlıqdır ki, rəsmi Bakı bu məsələni diqqətdə saxlayır və onun axırına qədər gedəcək.

Xatırladaq ki, İrəvan meyitin qaytarılması üçün "Qırmızı Xaç" vasitəsilə belə bir həyasız tələb irəli sürüb ki, Azərbaycan "insidentə görə məsuliyyətini boynuna aldıqdan sonra" cəsəd təhvil verilə bilər. Təbii ki, Azərbaycan heç vaxt bu tələbi qəbul etməyəcək. Bu mənada həm ölkə prezidentinin Naxçıvan, həm də müdafiə nazirinin sərhədyanı bölgəyə

# İşğalçını panik ovqata salan iki səfər

Prezidentin Naxçıvan, müdafiə nazirinin isə cəbhəboyu zonaya ziyarətləri düşməni niyə təlaşlandırır? Hərbi ekspert: "Aprel məğlubiyyətindən sonra erməni toplumunda qırılma baş verib..."

səfəri tamamilə yerinə düşüb və iqiqat siyasi və təbliğati önəm daşıyır, azğınlaşmış düşməne növbəti ciddi xəbərdarlıq mesajıdır.

\*\*\*

Sözsüz ki, Qarabağ danışıqlarında əhəmiyyətli irəliləyiş olmayınca belə insidentlər də qaçılmaz olacaq. Çünki bir daha yeri var vurğulayaraq ki, istənilən sülhün və sabitliyin alternativ savaşa, hərbdən. Bunu düşmənin tərəfi nə qədər tez anlayıb konstruktiv mövqeyə köklənsə, bir o qədər onun özü üçün yaxşı olar, erməni xalqının itkiləri mənasız yere artmaz.

Bu arada bəlli olub ki, Avstriyanın xarici işlər naziri, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri Sebastyan Kurts Moskva səfəri zamanı Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsini müzakirə edəcək. Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova bildirib. Onun sözlərinə görə, S.Kurtsun Moskva səfəri zamanı 17-18-də baş tutaçaq. O, səfər çərçivəsində Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovla görüşəcək.

"Səfər zamanı ikitərəfli məsələlər, həmçinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsi də daxil olmaqla, regional münaqişələrin yaratdığı problemlər nəzərə alınmaqla ATƏT məkanında qarşılıqlı əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirəsi planlaşdırılır" - M.Zaxarova vurğulayıb.

**Əlbəttə ki, bu kimi səfərlər və danışıqlar ən azından müharibə riskini azaltmaq baxımından vacibdir. Bir şərtlə ki, onlar növbəti xarakter daşmasın. Təəssüf ki, hər il dəyişdirilən ATƏT sədrləri Qarabağ ətrafında situasiyanı kardinal şəkildə dəyişmək gücündə deyillər. Hər halda indiyədək olan acı təcrübə belə deyir.**

duğu hərbi blok (Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı - KTMT) onun yaraları üçün məlhəm olmayacaq.

"2016-cı ilin aprelinde KTMT - hansına ki, İrəvan belə bağlayırdı, - sadəcə olaraq Dağlıq Qarabağ konfliktindən məsafə saxladı. Qazaxıstanın Ermənistandakı səfiri isə bəyan elədi ki, Qarabağ məsələsi KTMT Nizamnaməsi müəyyənləşdirdiyi məsələlər sırasına aid deyil. Və bu zaman Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasına baş ordu məişət kompleksinin açılışında iştirak edir. Bundan əlavə, ölkə başçısı təzəcə silah arsenalına götürülmüş hərbi texnika ilə tanış olur - hansı texnikaların arasında ki, Türkiyənin uzaqı uzaqı "Qasırga" reaktiv raket yayılım sistemləri də var idi. Məhz bu sistem Ermənistanda həyəcan yaradıb. Çünki texniki xarakteristikasına görə, bu raketlər 20-100 km-dək hədəfi vurmaq qabiliyyətindədir. Təkcə Səderəkdən İrəvana qədər cəmi 60-63 km-dir", - deyər hərbi ekspert qeyd edib.

Ekspert Azərbaycanın arsenalında olan digər müasir

sistemlərdən də danışdı: "Bizdə "Qasırga"dan əlavə, "Smerç" (vurma məsafəsi 90 km) və İsrail istehsalı olan "Lynx Ekstra" (150 km) sistemləri də var. Məisal üçün, "Lynx Ekstra" yüksək dəqiqlikli (ehtimali kənara çıxma 10 metrdir) və idarə olunan raketlərə malikdir. Bu isə artıq Ermənistanın böyük bir hissəsinin "örtülməsi" deməkdir".

Onun sözlərinə görə, əgər aprel eskalasiyasına qədər erməni tərəfi ekspertlər və ura-vətənpərvərlər səviyyəsində bu fakt haqda susmağa çalışsalar da, onu hardasa mətbəxdə öz aralarında müzakirə etsələr də, indi bu barədə açıq danışıqlar. "Madam ki, İrəvanda artıq sığınacaqdan danışıqlar, təsəvvür edin indi erməni cəmiyyətində hansı panik ovqat hökm sürür. Bu da az önəm kəsb eləmir ki, aprelərdəki məğlubiyyətdən sonra erməni toplumunda qırılma baş verib. İnternetdəki erməni istifadəçilərinin şərhlərindən də görüldüyü kimi, orada məğlubiyyət ovqatı güclənmişdir" - ekspert əlavə edib.

\*\*\*

Prezidentin Naxçıvan səfərindən bir gün sonra isə müdafiə naziri, general-polkovnik

Zakir Həsənov və nazirliyin digər rəhbər heyətinin cəbhəboyu zonada yerləşən hərbi hissələrdə olması diqqət çəkib. Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, Azərbaycan prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətindəki bölmələrdə olan müdafiə naziri üz bəuz yerləşən düşmən mövqelərini müşahidə edib.

Dağlıq ərazidə və çətin iqlim şəraitində düşmənlə qarşıdurma xəttindəki bölmələrdə döyüş növbəsi çəkən şəxsi heyətlə görüşən nazirə əməliyyat şəraiti barədə məruzə edilib. Səngərlərdə döyüş növbətçiliyini yoxlayan nazir hərbi qulluqçuların döyüş və mənəvi-psixoloji hazırlığı, onların sosial-məişət şəraiti ilə yaxından maraqlanıb. Dövlət başçısının Silahlı Qüvvələr qarşısında qoyduğu tapşırıqların yüksək səviyyədə yerinə yetirilməsinə əminliyini ifadə edən müdafiə naziri hərbi qulluqçuların döyüş qabiliyyətini və mənəvi-psixoloji hazırlığını yüksək qiymətləndirib.

O da diqqətçəkicidir ki, hərbi nazir sərhədin 29 dekabr insidentinin baş verdiyi və əs-





**H**əyat səviyyəsinin aramsız olaraq aşağı düşməsi Rusiya əhalisi üçün yeni normaya çevrilib. Bu sözlər Rusiya Ali İqtisadiyyat Məktəbinin apardığı araşdırmada yer alıb. Araşdırmaya əsasən, son iki il ərzində əhalinin real gəlirləri 12,7 faiz, təqaüd isə 7,7 faiz azalıb. Bu da tələbat həcminin qəfil sıxılmasına səbəb olub. Tələbat aktivliyinin aşağı düşmə tempi hətta gəlir azalmasını da qabaqlayıb. Belə ki, iki il ərzində pörakəndə satış 15,4 faiz azalıb.

İki illik böhran zamanında 24,8 faiz, qeyri-ərzaq məhsulları 24,3 faiz bahalaşdı. Üstəlik, yemək və geyimə pulu çatmayan ailələrin sayı 41 faizə çatıb. Rusların 27 faizi hazırda kommunal xərcləri ödəmək qabiliyyətində deyil, 18 faiz şəxs isə vacib dərmanlar üçün pul tapa bilmir. Krediti ödəyə bilməyənlərin sayı isə əhalinin 13 faizini təşkil edir. (axar.az)

Ən ağır vəziyyət isə çoxuşaqlı ailələr və tək yaşayan şəxslərlə bağlıdır. Birincilərin 47, ikincilərin isə 57 faizi ərzaq və qida almaq qabiliyyətində

deyillər. Hesabatda vətəndaşların artıq tələbat standartlarının aşağı düşməsinə vurulmuş etdiyi bildirilir. Ali İqtisadiyyat Məktəbi 2020-ci ilə qədər belə əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin böhrandan əvvəlki vəziyyətə qayıtmayacağını bəyan edib. Qeyd edək ki, Rusiya Statistika Komitəsinin 2016-cı ilin yanvarında yaydığı məlumata görə, ölkə ərazisində 20,3 milyon nəfər yoxsulluq həddində yaşayır. Bu isə əhalinin 13,9 faizini təşkil edir.

**Ekspert Qubad İbadoğlu** məsələ ilə bağlı musavat.com-a açıqlamasında bildi-

# Rusiya iqtisadiyyatı çökürmü - inanılmaz rəqəmlər...

Ekspertlər səbəbləri açıqlayır; durum ciddidir

rib ki, Rusiya iqtisadiyyatı çoxsaylı sanksiyalar qarşısında kifayət qədər davam gətirə bilər: "Rusiya iqtisadiyyatı hələ güclüdür ki, sanksiyalara davam gətirir. Rusiyaya qarşı olan sanksiyalar iki istiqamətli sanksiyalar idi, hədəf sanksiyalar və sektor sanksiyaları idi. Ayrı-ayrı sektorlar üzrə sanksiyalar verildi. Bütün bunlara baxmayaraq, bir neçə ildir ki, Rusiya iqtisadiyyatı bu vəziyyətdə hələ davam gətirir, tab gətirir. Düzdür, Rusiyada ümumdaxili məhsul 2015-ci ilə müqayisədə 2016-cı ildə daha az tənəzlülə məruz qalıb. Amma digər sektorlarda ölkədən gözlənilən canlama 2016-cı ildə qeydə alınmadı. Xüsusilə də bu böhranın ən böyük zərbə vurduğu istehlakçılar oldu. Bu gün də Rusiyada alıcılıq qabiliyyətinin aşağı düşməsi, işgüzar fəallığın zəifləməsi məhz istehlakçıların

yoxsullaşması səbəbindən baş verir. Yeni Rusiya əhalisi əvvəlki kimi yaşaya bilmir. Çünki Rusiyada orta sinif də zəifləyib və orta sinifə daxil olan qrupun demək olar ki, böyük bir hissəsi aşağı təbəqə ilə eyni problemlər yaşayır. Bu vəziyyətdə Rusiyanın iqtisadiyyatında həm də mövcud olan ehtiyatlar istifadə olunub. Rusiya mövcud ehtiyatları səfərbər edib. Uzunmüddətli dövrdə neftin qiymətlərindəki 40-50 dollar arasındakı tarazlaşma son nəticədə Rusiyanın ehtiyat imkanlarına olan gözləntiləri doğrultmadı".

**Ekspertin sözlərinə görə, indi Rusiyanın rublu iki il əvvəlki səviyyədə olmasa da, ötən ille müqayisədə möhkəmlənmişdir:** "Bu möhkəmlənmə həm də iqtisadiyyata neqativ təsirlər edir. Çünki vacib məsələlərdən biri ondan ibarət idi ki, ölkədə sənayeçilər, iqtisadiyyatçı-

lar mallarını çıxarsınlar və ölkəyə valyuta gətirsinlər. Bu kapitalın qazanmasında, ixracın stimullaşdırılmasında həmin o rus rublunun möhkəmlənməsinin neqativ təsirləri var. Digər tərəfdən, Rusiyada yenə də inzibati idarəçilik aparıcı xətt təşkil edir. Hesab edirəm ki, bu da özünü doğrultmadı. Həm valyuta siyasəti, həm inzibati tənzimləmə vasitələri, istehlakçıların yoxsullaşması, orta təbəqənin zəifləməsi bu gün Rusiyanın gələcəyi üçün təhlükələr yaradır. Bunlar əsas faktorlar kimi qeyd oluna bilər".

**Ekspert Natiq Cəfəri** isə musavat.com-a bildirib ki, əslində Rusiyada baş verənlər bir neçə amillə bağlıdır: "Burada həm sanksiyaların rolu var, həm ucuzlaşan neftin rolu var. Həm Rusiyanın özünün strukturu və idarəetməsindən yaranan problemlər var. Rusiyanın çox məşhur və fikrinə hörmətlə

yanaşılan mütəxəssisləri dəfələrlə bildiriblər ki, Rusiyada baş verən proseslərin əsas səbəbi struktur islahatlarının olmamasıdır. Yeni idarəetmədə islahatların olmaması Rusiyadakı vəziyyəti daha da gərginləşdirir. Amma təbii ki, sanksiyaların da təsiri var. Sanksiyaların təsirini hesablayıblar, təsdiq olunanından indiyə qədər Rusiya iqtisadiyyatına yüz milyard dollara yaxın zərər vurub. Bu da Rusiyada ümumdaxili məhsulun artımının bir faizə yaxın geri düşməsinə səbəb olub. Amma Rusiyanın əsas problemi neftin ucuzlaşmasından irəli gəlir. Çox böyük sürətlə gəlirlər azalmağa başladı, Rusiyanın valyuta ehtiyatları kəskin azaldı. Struktur problemləri də var, idarəetmə problemləri də var. Geosiyasi gərginliyin, sanksiyaların təsiri də var, neftin də. Amma Rusiya iqtisadiyyatı dayanıqlığını da hiç etdi bu illər ərzində. Keçən il azından Rusiya rublunun dəyərindən düşməsinin dayanması, hətta möhkəmlənməsi Rusiya iqtisadiyyatının artıq həm sanksiyalarla yaşamağa, həm də ucuz neft dövründə yaşamağa yavaş-yavaş öyrəşdiyindən də xəbər verir".

□ RÖYA

# Kreml Gürcüstanı qazla qarışdırır, yoxsa...

Ekspertlər bildirirlər ki, bundan həm də Azərbaycanla təzyiqliq vasitəsi kimi istifadə edilir

**G**ürcüstanda müxalifət və bir sıra təhlilçilər hökuməti Rusiya tərəfindən təklif edilmiş təbii qaz qiyməti razılaşmasını qəbul etməsinə görə kəskin tənqid edir. Tiflis yeni qaz qiyməti tarifi üçün müqabilində Rusiya qazının Ermənistan tranzitini qəbul etməlidir. Müxalif Vahid Milli Hərəkat (VHM) yeni qaz razılaşmasının Gürcüstan üçün "zərərli" olduğunu bildirir. Bir qrup QHT isə bildirir ki, bu razılaşma Gürcüstanın enerji təhlükəsizliyinə hədə yaradır.

Gürcüstan hökuməti isə tənqidləri rədd edərək deyir ki, yeni razılaşma Gürcüstanın enerji asılılığını artırmır və hələ ki təklif olunan şərtlər "optimal" hesab olunur. Bundan əvvəl Gürcüstan Rusiya qazını Ermənistanla nəql etmək müqabilində onun 10 faizini özü işlədirdi. Rusiyanın qaz nəhəngi "Gazprom"la imzalanmış yeni razılaşmaya əsasən, Gürcüstan 2017-ci ildə də tranzit haqqı kimi qaz götürəcək, lakin 2018-ci ildən Rusiya tərəfi tranzitə görə pul ödəməyə başlayacaq.

**Ekspert Natiq Cəfəri** məsələ ilə bağlı musavat.com-a bildirib ki, əslində Gürcüstan tək Rusiyadan yox, İrandan da qaz almaq istəyir: "Tək Azərbaycanla asılı vəziyyətdə qalmaq istəmir və çoxşaxəli bir modelə keçmək istəyir. Gürcüstan üzərindən Ermənistanla keçən Rusiya qazının tranzit

xərçə kimi on faizini həmişə götürüb. Bu, Gürcüstan üçün heç də az məbləğ deyil. Gürcüstan son zamanlar iki böyük layihə həyata keçirir. Bu layihələrdən biri yeni elektrik stansiyasının tikintisidir ki, bu da qazla işləyəcək. Ona 4 milyon kubmetrə yaxın əlavə qaz lazımdır. Azərbaycanla uzun zaman danışıqlar getdi, müəyyən güzəştlər də oldu, həcm artırıldı. Amma görünən odur ki, Gürcüstan tək ölkədən, yəni Azərbaycandan asılı olmamaq üçün digər ölkələrdə də danışıqlar aparır. Bu, həm də Rusiya ilə müəyyən dərəcədə münasibətlərin istiləşməsinə səbəb ola bilər, Gürcüstan hökuməti bunu düşünür. Müxalifətin etirazına da səbəb budur. Gürcüstanla daha yaxın münasibətlərə etiraz edirlər. Amma onu da bilmək lazımdır ki, Gürcüstanın 2016-cı il üçün açıqlanan statistikasında Rusiyanın çox bö-

yük bir ticarət tərəfdaşı olduğu ki, bu, daha çox siyasi etirazdır. Söhbət hansısa bir xərçəyə bağlı deyil, qiymətlərin ucuzluğu, bahalıqları burada əsas deyil. Əsas xətti təşkil edən odur ki, Rusiya-Gürcüstan strateji əlaqələrinə etiraz edən qüvvələr var. Onlar da öz fikirlərini ifadə edirlər. Onlar istəyirlər ki, ölkələrlə əməkdaşlıq etsinlər ki, bu ölkələr sonradan ölkənin gələcək təminatında problem yaratmasın. Bu istiqamətdə Azərbaycan daha uyğun hesab oluna bilər. Bir tərəfdən Rusiya qazının Gürcüstan bazarına girməyi ilə bazarın şaxələndirilməsi istəyində olanları da başa düşürəm. Amma istənilən halda hesab edirəm ki, baş verənlər siyasi məsələdir. Bu baxımdan, sırf siyasi məsələ kimi dəyərləndirirəm".

Gürcü ekspert, VHM təmsilçisi Sergi Kapanadze isə bu qənaətdədir ki, yeni razılaşma Rusiyaya Gürcüstanla təzyiqliq göstərmək imkanı verəcək. O, hökuməti öz qərarından əl çəkməyə çağırır və bildirib ki, yeni saziş Gürcüstanın dövlət maraqlarına ziddir. Avro-Atlantik Gürcüstan Koalisiyası adlı QHT-lər birliyi bəyan edib ki, yeni razılaşma Gürcüstanın

enerji təhlükəsizliyi vəziyyətini pisləşdirəcək. **Hökumətə qarşı tənqidləri enerji naziri Kaxa Kaladze dəf etməyə çalışıb.** Yanvarın 11-də İmedi telekanalına müsahibəsində Kaladze israr edib ki, Gürcüstanın Rusiyanın enerji daşıyıcılarından asılılığı artmayacaq və alınan qazın həcmi əvvəllər olduğu kimi 10-12 faiz civarında qalacaq. Lakin o, bundan daha çox təfərrüat verməyib və bildirib ki, razılaşma məxfi xarakter daşıyır: "Mən vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan bizim strateji partnyorumuz olaraq qalır. Bizim xalqımızın istehlak etdiyi qazın 90 faizi Azərbaycandan gəlir". **O, həmçinin əlavə edib ki, nəhayət yanvarın 10-da 4 saat davam edən danışıqlardan sonra yekun razılaşma əldə edilib:** "Biz düşünürük ki, hazırkı realıqda və situasiyada bu, optimal təklif idi. Bu razılaşmaya gəlməzdən və spesifik təkliflər almazdan əvvəl bizim bir sıra görüşlərimiz olmuşdu və razılaşma barədə mövqe və baxışlarımız tamamilə fərqli idi. Biz narazı idik və deyirdik ki, "Gazprom"un təklifi bizim üçün tamamilə qeyri-məqbuldur və biz çox uzun müddət müzakirə

olunan bu təklifləri qəbul etmək fikrində deyildik". **Nazir vurğulayıb ki, qiymət şərtləri 2018-ci ildən beynəlxalq standartlara uyğun müəyyən ediləcək:** "Ümumilikdə biz beynəlxalq prinsipləri dəstəkləyirik. Bizim ölkəmiz Avropa Enerji Xartiyasına imza atıb". Hakim partiyanın vəzifəli rəsmisi Gia Volski deyib ki, bu razılaşmadan əsasən Rusiya mənfəətlənsə də, Gürcüstan mümkün olduğu qədər az itirməyə çalışır. Yanvarın 12-də "Interpressnews" saytına müsahibəsində Volski razılaşmanı müdafiə edib və deyib: "Beynəlxalq ödəniş praktikası göstərir ki, tranzit haqqını qazla yalnız Azərbaycan, Naxçıvana qaz verilməsi üçün İrana ödəyir". Volski vurğulayıb ki, eger Gürcüstan Rusiyanın təklifi ilə razılaşmasaydı Rusiya Ermənistanı İran vasitəsilə qazla təchiz edə bilərdi və Gürcüstan tranzit kimi əhəmiyyətini itirirdi: "Bütün hallarda Rusiya Ermənistanın qayğısına qalacaqdı, bizsə bir tranzit kimi funksiyaya və imicimizi itirə bilərdik. Digər tərəfdən Ermənistanı qazsız qoymaq bizim Yerevanla münasibətlərimizi korlayardı".

□ R.RƏFİYEVA





**T**ürkiyənin Təhsil Şurasının qərarı Azərbaycanda da etirazla qarşılandı. Belə ki, qardaş ölkədə Qafqaz Universiteti ilə bağlı gözlənilməz qərar verilib. Şura sözügedən universitetin diplomlarının Türkiyədə tanınmayacağı barədə qərar qəbul edib.

Qeyd edək ki, qərara əsasən Qafqaz Universitetində təhsil alan türkiyəli tələbələr diplomları Türkiyədə tanınmayacaq. Eyni zamanda adıçəkilən universitetin azərbaycanlı bakalavr məzunları Türkiyədə magistr pilləsi üzrə təhsil ala bilməyəcəklər.

APA-nın xəbərinə görə, bu barədə Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin Təhsil Müşavirliyi də məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, 12 yanvar 2017-ci il tarixində "Yeni Şafak" qəzetində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən Qafqaz Universiteti ilə bağlı xəbər dərc olunub.

"Xəbərdə qeyd olunan məsələ Türkiyə Respublikası Ali Təhsil Şurası (YÖK) ilə dəqiqləşdirilib. YÖK-dən verilən məlumata görə, 2016-2017-ci tədris ilində Qafqaz Universitetinə qəbul olunan tələbələr məzun olduqdan sonra (yəni 4 il sonra) onların diplomları normal qaydada tanınacaq. 2016-cı ilə qədər məzun olan və təhsilləri davam edən tələbələr diplomları isə tanınmayacaq", - deyər məlumatda bildirilir.

Ekspertlər bu qərarın yanlış bir addım olmasını bildirirlər.

**Təhsil eksperti Kamran Əsədov** "Yeni Məsəviyə"yə bildirdi ki, Türkiyə Yüksək Təhsil Şurası tərəfindən irəli sürülən bu məsələ qanunvericiliyə tamamilə ziddir: "Bildiyiniz kimi, Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra beynəlxalq təşkilatların üzvünə çevrilib və bir sıra layihələrə qoşulub. Bunlardan biri də Venesiya Konvensiyasıdır ki, 1996-cı ildən Azərbaycan buna qoşu-

lub. Müvafiq orqanın bütün dünyada qəbul olunmuş tələbələrə görə öz ölkəsində fəaliyyət lisenziyası almış ali təhsil müəssisələrinin sənədləri digərində problem olmadan tanınır və qəbul edilir. Bundan başqa, Azərbaycanın ilk müstəqilliyini tanıyan ölkə Türkiyə Respublikasıdır. 1991-ci ildən bu günə qədər hər iki ölkənin hökumət başçıları, prezidentləri səviyyəsində qarşılıqlı səfərlər olub. Bu səfərlər zamanı hər iki dövlət arasında çoxsaylı sənədlər, müqavilələr imzalanıb. Bütün bunları nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, Türkiyə Yüksək Təhsil Şurası tərəfindən irəli sürülən bu məsələ qanunvericiliyə tamamilə ziddir".

**Kamran Əsədov bu qərarı humanizm prinsiplərinə də zidd hesab edir:** "Haaqa və Venesiya konvensiyalarında göstərilir ki, ölkələrin təhsil sənədləri bir-birinin ərazisində qeyd-şərtsiz tanınmalıdır. Hətta hər hansı bir dövlət beynəlxalq arenada siyasi status almırsa belə onun sənədi hüquqi sənəd kimi tanınır. Məsələn, buna Kipri misal göstərmək olar. Həmin ada dünyada dövlət kimi tanınmasa belə, orada yerləşən bütün universitetlər dünyada tanınır. Qafqaz Universiteti də ölkədə və dünyada istehsalata buraxdığı kadrların sayı, keyfiyyəti ilə kifayət qədər nüfuz qazanmış bir universitetdir. Tədrisi və təhsili kifayət qədər yüksəkdir. İndi birdən-birə ortaya atılıb ki, 20 ildən artıqdır xidmət göstərən universitetin diplomları tanınmasın. Bu, beynəlxalq qanunvericiliyə ziddir. Əlbəttə ki,

# Türkiyənin Qafqaz Universiteti ilə bağlı qərarı Azərbaycanda etirazla qarşılandı

**Kamran Əsədov:** "Bu, hər iki dövlətin qoşulduğu beynəlxalq konvensiyalara zidd addımdır"

**Fazil Mustafa:** "Biz Türkiyə hökumətini dəstəkləyirik, ancaq bu cür qərarları doğru saymırıq"



Türkiyə tərəfindən həyata keçirilən bu addım FETÖ terror təşkilatının rəhbəri ilə bağlıdır. Bildiyiniz kimi, Ermənistan Azərbaycanın torpaqlarını işğal etdiyi üçün biz onu bir dövlət kimi tanımırıq. Amma sovet dövründə Ermənistanda təhsil almış şəxslərin diplomlarını tanıyırdıq. Yəni, ərazi münaqişəsi baş verən 1992-ci ilə qədər Ermənistanda diplom alanlar bu gün Azərbaycanın bütün qurumlarında, o cümlədən hüquq-mühafizə orqanlarında çalışırlar. Əgər biz düşmən mövqeyindən yanaşsaydıq, deyərdik ki, Ermənistanda təhsil alanların diplomları tanınmasın. Bu, həm də huma-

nizm prinsipinə ziddir. Hesab edirəm ki, hər hansı bir siyasi qərar ali təhsil müəssisələrinə şamil edilməməlidir".

**Ekspert hesab edir ki, bu qərar Qafqaz Universitetinin nüfuzuna ciddi şəkildə zərbə olacaq:** "Bilirsiniz, 2015-ci ilə qədər Qafqaz Universitetini hər il azı 3-4 min nəfər bitirib. Bu qərarla onlar həmin 54 min insanın taleyi ilə oynayırlar. Bu, yanlış addımdır. Bu gün PKK terror təşkilatının rəhbəri Abdullah Öcalan həbsdədir. Amma Türkiyə bütün kürdləri terrorçu elan etmədi. Bir qurumun rəhbəri, bəzi üzvləri barəsində olan bir nəsə bütün quruma aid edilə bilməz. Bu qə-

rar Qafqaz Universitetinin nüfuzuna ciddi şəkildə zərbə ola bilər".

**Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa** da qərarı tənqid edənlərdəndi: "Türkiyə miqyasında dövlət çevrilişinə cəhd edənlərin hamısının cəzalandırılması lazımdır. Orada səsləndiriləyi kimi, FETÖ üzvlərinə, çevrilişə cəhd edənlərə cəza verilməsi vacibdir. Bu cəza həm də ona görə vacibdir ki, insanlar artıq müqəddəs təhsil işindən yayınaraq orduya adamlar yerləşdirməklə siyasi hakimiyyət uğrunda mübarizə aparmağa çalışıblar. İndi görsünlər ki, bu hərəkətin nəticəsi belə acınacaqlı olur. Bu başqaları üçün də müəyyən qədər dərs olar. Hər halda bu şəbəkənin təhsillə bağlı fəaliyyəti kifayət qədər faydalı sətə bulaşmaları, siyasi hakimiyyəti ələ keçirmək cəhdləri onların yaxşı işlərini də kölgədə buraxdı. Lakin bütövlükdə Qafqaz Universitetinin məzunlarının hamısının diplomlarının şübhə altına alınması doğru deyil. Əgər siz onlara diqqət etsəniz, 90-95 faizi dinə aidiyyəti olmayan insanlardır. Sadəcə Qafqaz Universiteti rüşvət ol-

mayan, normal təhsilin verildiyi ali məktəb olduğuna görə, yüksək bal toplayanların böyük əksəriyyəti oraya daxil oldu. Təsəvvür edin, kifayət qədər intellektual hazırlığa sahib olan nə qədər Azərbaycan gənci müəyyən yarlıq altında, töhmət altında buraxıldı. Bu məntiqli bir qərar deyil. Ola bilər ki, indiki siyasi situasiyada bu kiminsə xoşuna gələ bilər. Hesab edənlər ki, bununla müəyyən qüvvələr zərərsizləşəcək. Amma terrorçunu, yaxud terror şəbəkəsini zərərsizləşdirərkən, minlərlə günahsız insanı incitmək lazım deyildir".

**Deputatın fikrincə, Azərbaycan tərəfinin bunu qəbul etməsi də doğru deyil:** "Bizdə bu universitet dövlətin tam nəzarəti altında olub. Türkiyədə arzu olunmayan şəxslərin hamısı universitetdən uzaqlaşdırılıb. Bunun tələbə və məzunlara nə dəxli var? Mən bunun məntiqli izahını tapa bilmirəm. Bu qərarın vətəndaşlarımızı vurulan bir zərbə olduğunu düşünürəm. Türkiyədə bu qərarı qəbul edənlərlə müəyyən soyuqqanlı danışıqlar aparılmalıdır ki, bu yanlış qərara yol vermək olmaz. Belə çıxır ki, bizim hansı ölkə ilə münasibətimiz pozulsa, həmin ölkədə təhsil alanların diplomunu tanımayacağıq?! Biz Türkiyə hökumətini dəstəkləyirik, ancaq bu cür qərarları doğru saymırıq".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA**

# Türkəçarələr dərdimizə çarə ola bilirmi?

**Adil Qeybullayev:** "Ev şəraitində aparılan müalicələrin əksəriyyəti xəstələri daha çox ziyan verir, nəinki xeyir"

**A**zərbaycanın bədii kinolarında, nağıllarımızda, dastanlarımızda hər zaman xəstəliklərin türkəçarə reseptləri barədə eşitməyə və oxumağa. Məsələn, "Ögey ana" filmində xalq artisti Nəsim Zeynalovna öskürəyi kəsmək üçün verdiyi türkəçarə reseptini yəqin ki, filmə baxan hər kəs xatırlayır.

Belə ki, ögey ana rolunu canlandıran Dilare həkimin yanından çıxan xəstənin əlinə dərman şüşəsini gören "Fatmanisa" (Nəsim Zeynalova) nəne həmin xəstəyə dərmandan da faydalı ola biləcək belə bir türkəçarə resepti demədi: "Dərmandansa bir az sarımsaq kötüyünü eşşək südündə qaynat iç, xirt öskürək kəsilsin. Bir az da içinə qırmızı istiot töksən lap yaxşı olarsan".

Onun bu türkəçarə reseptinə irad tutub əsəbiləşən Dilare həkimə rəhmətlik xalq artisti

isə belə cavab verir: "Biz ata babadan belə adət eləmişik. Kimini küpə ilə, kimini çıldıq ilə, kimini dua, kimini də qan almaqla yaxşı eləmişik".

Həmin filmin başqa bir epizodunda isə Dilarenin qızı Cəmilənin qızdırması olur, yenə qarını nəne - Nəsim Zeynalova öz türkəçarə məsləhətini digər qarılı müzakirə edir: "Sözə qulaq assaydı deyərdin ki, o qızı qoyun dərisinə salsa, bədənin yumşaldıb mən kimi yaxşı edər, itburnu çiçəyi qızdırmanın qənimidir,

biçaq pendiri kəsən kimi kəsir".

Filmlərimizdən, nağıllarımızdan bu kimi misalları çoxlu sayda gətirmək olur. Buradan da göründüyü kimi, vaxtilə nələrimiz, babalarımız məhz belə təbii vasitələrlə özlərini sağaldır, dərmana o qədər də üstünlük vermirdilər. İndinin özündə də bu cür türkəçarələrə, çiçəklərə, otlara üstünlük verənlər az deyil. Hətta kimiyi dərmanın bir yerə faydalı olub, digər yerə zərərli olduğunu düşünənlər var. Ümumiyyətlə, türkəçarələr hər zaman xalqımızın vazkeçilməz müalicə üsulları olub. Elə bu günə kimi davam edən bu müalicə üsulları hələ də ağrıların kəsici çarəsi

kimi məşhurdur. Qulaq ağrılarında qulağa qızdırılmış spirt damcıları tökmək, soğan kökünü qızdırıb qulağa qoymaq, qulaq çöpləri ilə qulaq dərinliklərini təmizləmək, boğaz ağrıları zamanı yodla, yaxud mürebbələrlə boğaz yolunu silmək, boğazı ağrıyanı qusdurmaq, limon suyu içirtmək, burnu qanayanın başını yuxarı qaldırmaq, buruna soğan suyu damcılatmaq və s. kimi üsullar bu gün də gündəmdədir.

Hazırda ölkəmizdə tüğyan edən qripin də vaxtilə türkəçarələri mövcud olub. Məsələn, onlardan bir neçəsini təqdim edək: 1 xörək qaşığı mərcanotu yarpağı üzərinə 1 stəkan qaynar su tökülür, 30 dəqiqə saxladıqdan sonra süzülür. Ondan gündə 3-4 dəfə 2 xörək qaşığı qəbul edirlər. Belə bir həlimi də qəbul etmək olar: mərcanotu (yarpaqları) - 1 hissə, çiyələk (yarpaqları) - 1 hissə. 1 xörək qaşığı bu qarışığın üzərinə 1 stəkan su tökülür və qaynadılır. Sonra həlimi süzərək ona tamına görə bal qatmaq lazımdır. Bu həlimdən 1 stəkani gündə 3-4 dəfə isti-isti içmək lazımdır.



**Adil Qeybullayev**

Qripə qarşı bu cür xalq təbabətlərinin siyahısını artırmaq da olar. Amma maraqlıdır, doğrudan da bu türkəçarələr xəstəliyi müalicə edirmi? Həkimlər buna nə deyir, xalq təbabəti qəbul ediləndirmi? **Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev** ev şəraitində aparılan müalicələrin xəstələrə ziyan verdiyini düşünür: "Adını çəkdiyiniz bir sıra xalq təbabətlərinin çoxunu tapmaq mümkün deyil. Məsələn, eşşək südünü tapmaq çətinidir. Əslində bizim türkəçarə dediyimiz sahə böyük elmi əsas olan qədim türk təbabətidir. Bu elmi cəhətdən əsaslandırılmalıdır. Əvvəllər farmakologiya və xalq təbabəti birliyi vardı. Onlar çox yaxşı işləyirdi. Əslində burada bu məsələlər araşdırılmalı, elmi cəhətdən

əsaslandırılmalı və müxtəlif dərman otlarının, vasitələrinin, zəlidir və digər qatışıqlardır ki, hansı ki onlar türkəçarə adı altında işlədilir onların bir resepti verilməlidir. Yeni kor-korane ev şəraitində kimdən nə eşidib onun tətbiq etmək düzgün deyil. Bəzən soyuq nəsə qoyulmalı yerə xəstələr isti qoyur. Yeni insanların bununla bağlı təsəvvürləri çox vaxt yanlış olur. Ona görə də hesab edirik ki, insanlar özbaşına müalicə ilə məşğul olmamalıdır. Gələcəkdə xalq təbabəti inkişaf etdikcə onun vahid reseptləri olacaq ki, o reseptlər əsasında həkim onu xəstəyə təyin edəcək. Ev şəraitində aparılan müalicələrin əksəriyyəti xəstələri daha çox ziyan verir, nəinki xeyir".

□ **Günəl MANAFLI**



# Şəmkirdə ev almaq istəyən gənc qonşusunun qoyunlarını oğurladı

**ARB** Kəpəz xəbər verir ki,

Şəmkirin Dağ-Cəyir kənd sakini ev almaq üçün dostu ilə birlikdə qonşusunun qoyunlarına qənim kəsilib. Onlar oğurladıqları qoyunları satıb pul əldə etsələr də, ev ala bilməyiblər. Şəmkir polisi dostların arzusunu ürəyində qoyub.

Elvin Məmmədov-saxlanılan şəxs: "Dağ-Cəyir kəndinə getdik. Kəndin baş tərəfindən gələndə Vüqarın iti üstümüzdə cumdu. Yekə it idi. Vüqar iti qovaladı".

İt sahibini tanıdığından, Şəmkir sakini 29 yaşlı Vüqar Lələyev və dostu, Gədəbəy sakini 21 yaşlı Elvin Məmmədovla Dağ Cəyir kəndində oğurluq planını uğurla yerinə yetiriblər. Onlar Vəkil Allahverənova məxsus tövlədən 15 baş xırda buynuzlu davarı gizli yolla ələ keçiriblər. Dostlar tövlədə itin ocağından ehtiyatlanaraq xüsusi ustalıq nümayiş etdiriblər.

Elvin Məmmədov-saxlanılan şəxs: "Oradan heyvan olan yerə gəldik. Mən qorxdum, girmədim. Birinci Vüqar girdi. Məni də çağırdı, getdim Vüqarın yanına, tövlənin qabağına".



Zərərçəkən isə hadisədən gecə saatlarında xəbər tutub. Tövləyə baxış keçirməyə gedən Vəkil Allahverənova oranı boş görəndə gözlərinə inanmayıb. Bir qədər sonra hadisə yerinə polis əməkdaşları da gəlib.

Vəkil Allahverənov-zərərçəkən şəxs: "Gedib tövləyə baxanda gördüm ki, qoyunlar yoxdur. 15 baş heyvanımı aparıblar. Dərhal polisə zəng vurdum".

Uzun müddətdir çoban işləyən dostlar istəklərinin reallaşmamasına üzgün görünlər.

Saxlanılan Vüqar Lələyev də həmkəndlisinin qoyunlarına qənim kəsildiyini etiraf edib. Niyyəti qoyunları satıb ev almaq olub.

Vüqar Lələyev-saxlanılan şəxs: "Dedim getirim, satım. Ev almaq istəyirdim, onun pulunu vermək üçün oğurluq etdim. Yeni-Həyat

kəndinin üstündəki işlədiyim yatağa gətirdik. Bu getdi müştəri tapmağa".

Hazırda Şəmkir rayon polis şöbəsinin əməkdaşları çobanların başqa kimlərin mal-qarasına göz dikdiyini araşdırır. Faktla görə ar-tıq istintaq bölməsində cinayət işinə başlanılıb.



## Birlikdə narkotik istifadə etdiyi şəxsi öldürdü - 19 il cəza aldı

### Bakıda

keçmiş məhkumu öldürən şəxsə hökm oxunub. O, narkotik vasitədən istifadə etdikləri zaman aralarında yaranmış mübahisəyə görə cinayət əməli törədib.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində qətl törətməkdə təqsirləndirilən 1988-ci il təvəllüdü Elçin Cavadovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb.

Hakim Cavid Hüseynovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm oxunub. Hökmə əsasən E.Cavadov 19 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Hadisə ötən ilin may ayının 2-də Yasamalda baş verib.

41 yaşlı Mirzə Hüseynovun meyiti üzərində kəsilmiş-deşilmiş xəsarətlərlə aşkarlanıb. Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, bir neçə il əvvəl həbsdən azad olunan M.Hüseynov həmin ünvanda tənha yaşayırmış.

O, narkotik istifadəçisi olub. Həmin gün E.Cavadov M.Hüseynovun yaşadığı evə narkotik istifadə etməyə gəlib. Bu zaman onların arasında mübahisə yaranıb. Nəticədə E.Cavadov M.Hüseynovu qətlə yetirib.

□ İ.MURADOV



## Ötən ilin dekabrında dövlət sərhədini pozduqlarına görə 58 nəfər saxlanılıb

Bu barədə musavat.com-a Dövlət Sərhəd Xidmətinin mətbuat mərkəzindən məlumat verilib. Saxlanılan şəxslərdən 23 nəfəri Azərbaycan, 7 nəfəri Qana, 6 nəfəri Özbəkistan, 6 nəfəri Nigeriya, 5 nəfəri İran İslam Respublikası, 3 nəfəri Banqladeş, 2 nəfəri Ukrayna, hər ölkədən bir nəfər olmaqla Qazaxıstan, Rusiya Federasiyası, Türkiyə, Tacikistan, Kamerun, Qırğızıstan vətəndaşı olub.

Sərhəd rejim qaydalarını pozarkən yaşıl sərhəddə 10 halda 19 nəfər, Xəzər dənizində 8 halda 13 nəfər, Sərhəd Nəzarəti Məntəqələrində 487 halda 659 nəfər saxlanılaraq bəzənində müvafiq tədbirlər görüldü.

Cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarılan 373 nəfər aşkarlanaraq aidiyyəti orqanlara təhvil verilib.

Narkotik vasitələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində 14 halda 12 kiloqram 460,4 qram narkotik maddə aşkar edilərək götürüldü.

Cəlilabad rayonunun Dələli kənd ərazisindəki sərhəd zastavasının xidməti sahəsində qabaqlayıcı əməliyyat məlumatları əsasında həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 11.12.2016-cı il və 21.12.2016-cı il tarixlərdə narkotik maddələr olan 3 kq 785 qram heroinin, 4 kq 200 qram kakosun, 3kq 600 qram tiryəkin və 580 qram metadonun dövlət sərhədindən ölkəmizə gətirilməsinin qarşısı alınıb.

Qaçqınçılıq fəaliyyətinə qarşı mübarizə çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 73 halda ümumi dəyəri təqribən 919 min 390 manat olan qaçaqmal, o cümlədən 7 ədəd tüfəng, 42 ədəd patron, 10 ədəd radiostansiya, 14 655 qutu pirotexniki vasitə, 10 000 Azərbaycan manatı, 120 000 ABŞ dolları, 6 027 qutu müxtəlif markalı siqaret, 31 ədəd mobil telefon, 1 ədəd qayıq, 10 670 ədəd tibbi ləvazimatlar, 603 ədəd müxtəlif növ dərman preparatları və müxtəlif sənaye malları saxlanılıb.

## Bakıda 31 yaşlı qadını övladının yanında maşın vurdu

Bakının Xətai rayonunda yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Musavat.com xəbər verir ki, rayon ərazisindəki Oksigen küçəsində "KamAZ" markalı yük maşını azyaşlı övladı ilə yolu keçmək istəyən 31 yaşlı Kəmalə Həsənovanı vurub. Hadisə nəticəsində Kəmalə Həsənova xəsarət alıb. Onun yanındakı azyaşlı övladına isə heç nə olmayıb.

Faktla əlaqədar avtotexniki ekspertiza təyin edilib. Hadisənin səbəbləri araşdırılır.

## Masallıda avtomobil maneəyə çırpılıb, 15 yaşlı oğlan ölüb

Masallı rayonunda ölümə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. APA-nın cənub bürosunun xəbərinə görə, hadisə Ərkivan qəsəbəsində, "Ərkivan dairəsi" deyilən ərazidə qeydə alınıb. Sürücüsünün kimliyi məlum olmayan 44 BD 497 dövlət nömrə nişanlı, "VAZ 21011" markalı avtomobil idarəetmənin itməsi səbəbindən yolun kənarındakı maneəyə çırpılıb.

Avtomobilə olan sərnişin, sürücünün qohumu olduğu bildirilən 2002-ci il təvəllüdü Gözəlov Elşad Elşən oğlu ağır xəsarətlərlə Masallı Mərkəzi Rayon Xəstəxanasına çatdırılsa da, onu xilas etmək mümkün olmayıb.

Hadisəyə yüksək sürətin səbəb olduğu bildirilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

## Kişilər!!! Axırcı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- \* Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- \* Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- \* Vaxtıdan tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- \* Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- \* Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- \* Prostat adenomasi (vəzidə diüynlərin amala gəlməsi)
- \* Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- \* Qasıq-xayalıqda sızılı, küt və ya kəskin ağrılar
- \* Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- \* Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- \* Cinsi üzvün diüynlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəliyi)
- \* Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- \* Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- \* Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- \* Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- \* Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- \* Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- \* Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- \* Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağrılaşmalar
- \* Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- \* Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalması
- \* Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- \* Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)

Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com doktor Vaiz Səmədov.



**D**olların bahalaşması avtomobillərlə yanaşı ehtiyat hissələrinin də qiymətinin kəskin artmasına səbəb oldu. Avtomobillərin ehtiyat hissələri bazarında maşının ən xırda detallardan tutmuş mühərrikinə qədər bahalaşmaya məruz qalıb.

Musavat.com-un müxbiri Nizami rayon ərazisində yerləşən avtomobillərin ehtiyat hissələri bazarına baş çəkib, satıcılarla həmsöhbət olub.

Bazarda durğunluq... Alıcı yoxdur...

Burani ölkənin ən böyük ehtiyat hissələri bazarı hesab etmək olar. Burada hər növ avtomobilin istənilən detallarını burada tapmaq mümkündür. İstər təzəsini, istərsə də ikinci əl ehtiyat hissələri kifayət qədərdir. Hər mağazanın qarşısına qala-qalaq yığılmış avtomobil hissələri buranı maşın qəbiristanlığına bənzədir. Kənardan səliqəsiz görünərsə də, hər sahibkarın mağazasının öz sərhədi var. Kimi xaricdən yeni gələn detalları yerbəyer edir, kimisi isə qəzaya uğrayan avtomobilləri sökərək, hissələrə ayırır. Bazarda əvvəlki aylarla müqayisə etsək, xeyli durğunluq hiss olunur.

Bazara ehtiyat hissələri əsasən xarici ölkələrdən gətirilir. Sahibkarlar Almaniyə və Dubaydan köhnə avtomobillərin detalları gətirib burada bir qədər yeniləyərək satırlar. Adının çəkilməsini istəməyən sahibkar bazardakı durğunluğun səbəbini belə izah edir: "Bütün ehtiyat hissələri xaricdən dollarla alınıb, ölkəyə gətirilir. Çünki ölkədə bunların daxili istehsalı yoxdur. Dolların kursuna görə, ehtiyat hissələri bazarda qiymətlər dəyişir. Tutaq ki, xaricdən 10 dollara aldığımız bir detallı indi 30 manata satırıq. Kurs 0.78 qəpiklə olan zamanlar isə 10 dollara aldığımızı 15 manata satırıq. Almaniyədə "zapçast"ın qiymətində heç bir bahalaşma yoxdur. Hər şey bizim pulun başındadır. Üstə-

# "Ölənlərin maşınını sökmək dəhşətli hissidir"

## Bakinin "maşın qəbiristanlığı"ndakı qanlı avtomobillər



gəl gömrük rüsumu da maya dəyərinin üzərinə gəlir və biz bahaya satmağa məcbur olurdu. Əks hal-

da gerek işləməyə. Bazanın icarə haqqı, bizim gündəlik xərclərimiz qazancımız da bu ehtiyat his-

sələrinin qiymətinin üzərinə gəlir. Bundan daha böyük dərdimiz isə əlimizdəki vəsaitləri dollara dəyişməkdir. Hansı banka gedirsənse, dollar almaq müşkül məsələyə çevrilir. Məcbur qalıb "qara bazar"lara üz tuturuq. Elə vaxtlar olub ki, dollar 2 manatdan alınıb. Bu həm işimizi axsadır, həm də cibimizə ziyan vurur".

**Ehtiyat hissələri satışı bazasının yanında "maşın qəbiristanlığı" yerləşir.** Ağır qəzaya uğramış, təmiri mümkün olmayan avtomobilləri gətirib burada dəyər-dəyməzinə "metallom" kimi satırlar. Bazarda bir xeyli qəzalı avtomobillərə rast gəldik. Aydın oldu ki, bu cür avtomobillər sahibindən müəyyən qiymətə alınır, onların salamat qalmış ehtiyat hissələrini sökülür və satışa çıxarırlar. Sahibkarlar bu işdən bir xeyli qazanc əldə edirlər.

Buraya bir "avtomobil qəbiristanlığı" adının verilməsi də təsadüfi deyil. Elə bahalı avtomobillər var ki, ağır yol qəzasından sonra tullantıya çevrilib. Ərazidə olduğumuz zaman "Mercedes" markalı avtomobilin lazımı detallarını sökən ustadın maraqlı və dəhşətli məqamları öyrəndik: "Bizim işimiz belə avtomob-

illəri alıb, detallarını sökməkdir. İndi sökdüyüm maşının dəyəri təqribən 11-12 min manatdır. Keçən il dekabr ayında qarlı havada qəzaya uğrayıb. Sürüşüb, qarşı yola çıxıb, başqa bir avtomobillə toqquşub. İçərisində bir ailə olub, xoşbəxtlikdən bədbəxt hadisə baş verməyib. Yüngül travma alıblar. Bu maşını 4 min manata almışdıq. Belə ucuz olmasının səbəbi ön hissəsinin yox vəziyyətdə olmasıdır. Ələ gələsi deyildi. Bir neçə gündür sökürəm. Verdiyimiz pulun mayasını çıxardandan sonra 1000 manat qazanc qalacağına hesablamışdıq. Bunun üçün gerek səbirlə olasan ki, incə, xırda detallar yarasız hala düşməsin, hamısı qazandır".

**Qəzalı avtomobillərin bazara gətirilməsinə xüsusi diqqət edilir.** Bunu üçün söküntü aparılan ərazilərə polis əməkdaşları nəzarət edir. Hər daxil olan avtomobil haqqında onlar xəbərdar edilir. "Metallom" maşınları sahibindən alarkən belə notariusə gedilir, aralarında müqavilə bağlanılır, etibarnamə alınır. Bu prosedura sonra həmin avtomobilin bazara girişinə icazə verilir. Banka borcu olan, yol hərəkəti qaydala-

rını pozan (radar) avtomobillər yarasız vəziyyətə düşsə də, söküntüsünə icazə verilmir.

**Sahibinə məzar olan qanlı avtomobillər...**

Burada sahiblərini ölümə aparan avtomobillərə də tez-tez rast gəlinir. Elə avtomobil var ki, aylar keçsə də, öz sahibinin qanı üzərindən getməyib. Bu dəhşətli mənzərədir... Belə avtomobillərə baxanda həyat insanın gözündə qərarlır.

Həmsöhbət olduğumuz usta zaman-zaman belə durumlarla qarşılaşdığını dedi: "Yol qəzasında ölənlerin, yaralananların, yanarların maşınını sökmüşəm. Çox təsirli bir hissidir. Biz bu maşınları sahibindən alanda xeyrini görmək üçün halallığını da alırıq. Nə baş verdiyini də soruşuruq. Kimisi qardaşını, kimisi anasını, kimisi azyaşlı uşağını həmin avtomobildə itirdiyini deyir. Ən dəhşətli odur ki, qəzaya düşən avtomobilləri sahiblərindən təhvil ala bilmirik. Çünki əksəriyyəti həyatını itirir... Qohumları gətirib verir bizə. Allah millətimiz qorusun, belə hadisələri heç kimə arzulamıram".

□ **Məğrur MƏRD**  
Fotolar müəllifindir

# "Kondisioneri skoçlamışdı ki, ordan evə kişi gəlir..."

## Arvadını qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən Müzəffər Piriyevin psixoloji pozuntuları olub, yoxsa...

**A**rvadını xüsusi amansızlıqla qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən şəxs hakim qarşısına çıxarılıb. O, arvadını qışqırdığı üçün stəkanla başına çoxsaylı zərbələr vuraraq öldürüb.

Qətlə törətməkdə təqsirləndirilən 1971-ci il təvəllüdü Müzəffər Piriyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baş tutub.

Hakim Tamella Nəsrullayevanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə 1982-ci ildə anadan olmuş Abbasova Cələlə Yaşıl qızını qətlə yetirən Piriye və digər şahidlər ifadə verib. Mərhumun hüquqi nümayəndəsi kimi qardaşı Elçin Abbasov tanınıb.

İlk ifadə verən mərhumun 9-cu sinifdə oxuyan qızı Elnarə Məmmədova (ad və soyad şərtidir) olub.

O, anası ilə atası arasında daim dava-dalaş olduğunu, arasının tez-tez anasını döydüyünü deyib.

"Gözümü açandan evdə dava-dalaş olurdu. Məktəbə

vaxtı-vaxtında getməyimə də icazə vermirdi. İşləyirdi, pul alıb biz yemək-içmək gətirirdi. Amma sonra burnumuzdan gətirirdi. Narkotik də istifadə edirdi. Hər gün içki içirdi. Evdə ac qaldığımız günlər olurdu. Amma hər gün içki içməyə pul tapırdı. Heç nə olmadığı halda bir bəhanə ilə anamı döydürdü. Anamın üstünə dəfələrlə bıçaq çəkirdi. Mən anamı hamıdan çox istəyirdim. Bıçaq götürəndə qabağa keçirdim ki, mənə vursun. O, gün görməmişdi. Mən oxuyub onun üzünü güldürmək, xoş gün görməsinə nail olmaq istəyirdim. Amma imkan vermədi".

**Atasına "murdar" deyə mürciət edən uşağa hakim xəbərdarlıq edib.**

E.Məmmədova bildirib ki, atası anasını planlaşdırılmış şəkildə öldürüb: "Bizi rayona

apardılar. Həmin vaxt dərslər qurtarmışdı. Anam Bakıda evdə idi. Bu adam babama zəng elədi ki, "Cələləni öldürmüşəm, özüm də gedirəm polisə". Biz inanmadıq. Çox qorxmuşdum".

O, atasının dediyi iddiaya da cavab verib və söyləyib ki, anası heç bir kişi ilə görüşməyib.

"Əgər belə bir şey olsa idi, buna imkan verməzdi. Evimizə başqa kişi gəlməyib, yalan danışır. Atamla anam arasında həmişə münaqişə olurdu. Son 3-4 ildir ki daha da artmışdı".

Məhkəmədə Müzəffər Piriye və qızına sual vermək imkanı verilib. Onun sualı "qızım, mən sizi ac qoymuşam?" olub. Şahid isə Müzəffər Piriyevin ona "qızım" deyərək mürciət etməsinə etiraz edib.

Hakim Tamella Nəsrullayeva: "Dedi ki, ac qoymayıb. Başqa sual varsa ver. Yoxdusa, eyləş".

Məhkəmədə mərhumun bacısının əri Nicat Süleymanov da ifadə verib. O, Müzəffər Piriyevin qışqanc olduğunu, həm də psixi problemlərinin olduğunu söyləyib.

"Qətlə səbəb qışqancılıqdır. Mənə deyirdi ki, gecə evə adamlar gəlir. Amma tuta bilmir. Kondisioneri skoçlamışdı. Deyirdi ki, ordan evə adam gəlir. Amma qaçıb, çata bilmir. Xəstə idi. Deyirdik ki, müalicə olunsun. Amma istəmədi. Hadisə günü xəbər alıb gələndə artıq gec idi".

Məhkəmədə elan olunub ki, Müzəffər Piriye Narkoloji Dispanserə qeydiyyatda olub. Amma ekspertizanın rəyinə görə onun psixi pozuntusu yoxdur.

Hakim Tamella Nəsrullayeva elan edib ki, məhkəmə istintaqı yekunlaşıb.

Çıxış üçün söz dövlət ittihamçısı Damir Abdinova verilib.



Ptokuror çıxışında bildirib ki, Piriye arvadını xüsusi amansızlıqla qətlə yetirib. Onun sözlərinə görə, Piriye arvadını əvvəlcədən planlaşdırmış şəkildə öldürüb. Belə ki, böyük övladları olan qızları rayonda olub, digər uşaqları isə siqaret almaq adı ilə evdən çıxarıb, qapını içəridən bağlayıb. "Piriye mərhumu deyib ki, başqa adamlarla görüşür, evə başqa kişilər gəlir. Ancaq mərhum bu ittihamları rədd edib. Sonra Piriye Cələlə Abbasovadan çay istəyib. Çayın soyuq olduğun deyərək yenə çay gətirməsini istəyib. Cələlə bu istəyi də yerinə yetirib. Amma çayı onun si-fətinə çirpib, stəkanla onun başına vurmağa başlayıb. Sonra da yumruq zərbələri ilə ona xəsarət yetirib. Cələlə köməyə adam çağırırsa da Piriye əməlini sona qədər başa çatdırıb və heç nə olmamış kimi evdən gəlib"- deyərək prokuror çıxışında söyləyib.

Dövlət ittihamçısı söyləyib ki, Piriye xüsusi amansızlıqla bu əməli törətdiyinə görə ağır cəza almalıdır: "Piriye məhkəmədən əvvəlcədən planlaşdırılmış şəkildə öldürüb. Belə ki, böyük övladları olan qızları rayonda olub, digər uşaqları isə siqaret almaq adı ilə evdən çıxarıb, qapını içəridən bağlayıb. "Piriye mərhumu deyib ki, başqa adamlarla görüşür, evə başqa kişilər gəlir. Ancaq mərhum bu ittihamları rədd edib. Sonra Piriye Cələlə Abbasovadan çay istəyib. Çayın soyuq olduğun deyərək yenə çay gətirməsini istəyib. Cələlə bu istəyi də yerinə yetirib. Amma çayı onun si-fətinə çirpib, stəkanla onun başına vurmağa başlayıb. Sonra da yumruq zərbələri ilə ona xəsarət yetirib. Cələlə köməyə adam çağırırsa da Piriye əməlini sona qədər başa çatdırıb və heç nə olmamış kimi evdən gəlib"- deyərək prokuror çıxışında söyləyib.

Prokuror M.Piriyevin Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinərək 19 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib.

**Qeyd edək ki, qətl hadisəsi 2015-ci ilin iyun ayında baş vermişdi. Məhkəmənin növbəti iclası yanvarın 18-nə təyin edilib.**  
□ **İlkin MURADOV**  
Musavat.com





# MÜSAVAT

## Son səhifə

N 8 (6622) 14 yanvar 2017



### Gündə 36 yumurta, 3 kilo ət yeyir...

430 kiloqram çəkisi olan pakistanlı Arbab Hizer Hayat özünü dünyanın ən güclü insanı elan edib. O, tarixə Herkules kimi düşmək arzusunun da səsləndirib. Bu barədə lenta.ru saytı Daily Mail qəzetinə istinadla yazıb. 25 yaşlı kişi professional restler olmaq arzusunda və hesab edir ki, bu işi zamana buraxmaq lazımdır. Arbab deyib ki, öz bədən quruluşuna görə Allaha minnətdardır, hətta bundan daha çox ağır olmaq istəyir. Bunun üçün kişi gündə 10 min kilokalori qəbul edir. Adəti üzrə o, səhər yeməyinə 36 yumurta yeyir. Gün ərzində isə 3 kilo ət, 5 litr süd qəbul edir. Onun boyu isə 190 santimentdir. Pakistanlının dediyinə görə, iri ölçülərindən dolayı sağlamlığında hər hansı problem yoxdur: "Mən özümü bu çəkimdə heç də narahat hiss etmirəm".

Dünyanın ən güclü insanı amerikan Brayandır. O, beynəlxalq World's Strongest Man yarışmasının qalibidir. Amma hazırda dünyanın ən ağır çəkili insanı Səudiyyə Ərəbistan sakini olan Xalid Bin Mohsen Şaairdir. Onun çəkisi 610 kilodur.

## Gözəl insanlar darıxdırıcı olur

İngiltərə və İsrail universitetlərinin apardığı birgə araşdırmaya görə, gözəl insanlar darıxdırıcı olur. Türkiyə mətbuatının verdiyi xəbərə görə, tədqiqat qrupunun üzvü olan Lihi Sandel-Kaspi elmi araşdırma barədə jurnalistlərə açıqlama verib: "Gözəl insanlar şəraitə və qayda-qanunlara daha çox bağlı olurlar. Daha az cazibədar insanlar isə azad həyat tərzini seçirlər. Buna görə də gözəl və cazibədar insanlar həyatdan daha az zövq alırlar. Çox gözəl qadın və kişilər başqalarını daha az vecinə alan, daha soyuq və eqoist olurlar".



Araşdırma nəticəsində

bəlli olub ki, gözəl olmayan insanlar gözəl insanlarla müqayisədə daha istiqanlı və mehriban olurlar.

## 70 yaşlı qadını qorillaya görə həbs etmək istədilər

Kembridc sakini olan bir qadını eyvanından toxunma qorilla asdığı üçün nasizmdə suçlayıblar. Polislər 70 yaşlı Enn Fistin evinə gələndə bildirişlər ki, onlara pəncərədən asılan "qara bədənə" bağlı şikayət olunub. Çünki kimsə bunu çox aşağılayıcı hesab edib. Fist isə hüquq mühafizə orqanı nümayəndələrinə izah edib ki, toxuma işləri ilə məşğul olur və polislərə evindəki iki qutu yunu göstərib: "Qorillalar qara rəngdə olur və mən onu ağ rəngdə toxuya bilməzdim".

İnsidentdən sonra qadın deyib ki, o, oyuncaqlarından bəzilərinə satır və alıcılarından heç biri bu günə qədər şikayət etməyib. Bundan başqa, Fist pəncərəsindən üzərində "şikayətçi ilə tanış olmaq istəyirəm" yazılmış bir elanı da asıb. Kembridc polisinin mətbuat xidməti dəqiqləşdirib ki, oyuncağa görə hər hansı şikayət daxil olmayıb. Hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları isə qorilla fiqurunu "potensial rassist obyekt" adlandırıb.



### Marketdə alış-veriş edirdi, həyatı xilas oldu

Danielle McCullochun həyatı bal ayı tətili zamanı qarşılaşdığı həkimin müayinəsi sayəsində qurtulub. "Daily Mail"-in xəbərinə görə, Kibrisda bal ayı tətili keçirən 26 yaşlı qadının marketdə qarşılaşdığı həkim onun boynunda bir yumru olduğunu və ən yaxın zamanda həkimə göstərməsini söyləyib. İngiltərəyə qayıdan kimi həkimə gedən 2 uşağın anası Daniellenin üçüncü mərhələdəki tiroit xərcəngi olduğu ortaya çıxdı. Həkimə minnətdarlığını bildiren Danielle onun barəsində aşağıdakıları deyib: "Həyatımı xilas etdi. Üstəlik, heç iş başında da deyildi, marketdə alış-veriş edirdi. Boynumdakı yumru daha öncə heç kimin diqqətini çəkməmişdi. Həkimə getməyəydim, bəlkə də indiyə həyatda olmazdım" deyib. Xərcəngə qalib gələn gənc qadın sistemli olaraq check-uplarını etdirəcəyini deyib.



**QOÇ** - Məqsədlərinizi reallaşdırmaqda tənbəllik edirsiniz. Bu isə Göy qübbəsinin xoşuna gəlmir. Özünüzdə təpər tapın. Hər adama bel bağlamayın. Çünki bu dövrdə heç nə boş-boşuna əmələ gəlmir.



**BUGA** - Təzadlı bir gün yaşayacağınız gözlənilir. Ulduzlar sizə qarşı bir neçə istiqamətdən təzyiqlər olacağını, həmçinin perspektivli təkliflər alacağınızı bildirir. Sövdələşmələrdə təşəbbüskar olun!



**ƏKİZLƏR** - Sevgi münasibətlərində bir qədər anlaşılmazlıqlar mümkündür. Çalışın ki, bu amil mübahisə həddinə çatmasın. Səhvlərinizi etiraf etməyi bacarın. Bunun sizə yalnız xeyri dəyə bilər.



**XƏRÇƏNG** - Bir qədər gərgin gündür. Özünüzü istənilən təzyiqlər və təhlükələrdən qorunmalısınız. Haqqınızın tapdanmasına yol verməyin. Yeri gələrsə, bu istiqamətdə sərt mövqe də nümayiş etdirin.



**ŞİR** - Risk etməkdən qorxmayın. Amma bilin ki, bu riski hansı məqsəd uğrunda edirsiniz. Başınızı qoruyun. Ulduzların düzümü şəxsi büdcənizdə müəyyən artımların olacağını bəyan edir.



**QIZ** - Astroloji göstəricilər nə qədər yeni simalarla rastlaşsanız, bir o qədər nailiyyət qazanacağınızı bəyan edir. Əgər işlə bağlı məşğul deyilsinizsə, axşam mütləq qonaq gedin.



**TƏRƏZİ** - İxtiyarınızda olan bu əsrarəngiz təqvimdə daha çox səhətinizə fikir verməlisiniz. Nahardan sonra isə işgüzar sövdələşmələrə başlamaq, yeni əlaqələr yaratmaq xeyirlidir.



**ƏQRƏB** - Maddi firavanlığa qovuşmaq üçün geniş imkanlarınız var. Boş oturmağa çalışmayın. Pul qoxusu gələn istənilən ünvan və şəxsə müraciət edin. Qeybətçil adamlardan uzaq olun.



**OXATAN** - Bu təqvimi bürcünüz üçün həftənin ən düşərli günü kimi dəyərləndirmək olar. Ələlxüsus da əməkdaşlıq zəminində uğurlu məqamlarla rastlaşacaqsınız. Sizə aid olmayan işlərə müdaxilə etməyin.



**OĞLAQ** - Şəxsi həyatınızda önəmli dəyişikliklər etmək istəyirsinizsə, bu gündən maksimum bəhrələnin. Aldığınız təklifləri düşünmədən rədd etməyin. Axşam təzə xəbərlər gözlənilir.



**SÜTÖKƏN** - Ailə zəminində müəyyən xoşagəlməzliklər gözlənilsə də, bu, yalnız günün birinci yarısını əhatə edəcək. Nahardan sonra isə xoş təsadüflərlə rastlaşacaqsınız. Axşam qonaq getməyə çalışın.



**BALIQLAR** - Müntəzəm surətdə rastlaşdığınız şəxslərlə davranışlarınıza fikir verin. Özünüzü mehriban aparın. Qabiliyyətsiz adamlarla ünsiyyəti sənqidin. Varlanmaq üçün imkan qazanacaqsınız.

**Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!**

## Bu ətir vurmaq üçün yox, yemək üçündür...

Bolqarıstanda satışa yeni dezodorant çıxarılıb. Konfet şəklindəki bu dezodorant bütün pis qoxuları bədənəndən apararaq 6 saata qədər gül qoxusu yayır. Maraqlıdır ki, bu dezodorantı bədənə vurmurlar, yeyirlər. Ventsislav Peychevin sahib olduğu Alpi adlı şirniyyat firmasının istehsalı olan "Deo Parfum Candy" konfet şəklindədir və onu yeyən insanın bədənindəki bütün pis qoxular gedir. Amma qoxunun təsir gücü yeyilən konfetin miqdarına və bədən ağırlığına görə dəyişir. Konfet şəklindəki dezodorant fikri yeni deyil. Yaponiyada daha öncə bazara çıxarılan, amma uğur qazanmayan bir saqqız markası da çeynənildə eyni təsir gücünü yaradırdı.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU  
Baş redaktorun birinci müavini:  
Azər AYYAN

e-mail adres: [yenimusavat@mail.ru](mailto:yenimusavat@mail.ru)

Ünvan: Bakı şəhəri,  
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:  
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114  
SAYI: 5.100

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.